

EKONOMIHÖGSKOLAN
Lunds universitet

Magisteruppsats
Januari 2005

Ericssons roll i Öresundsregionen

Författare:
Björn Hellström
Nancy Lu
Martin Palmér

Handledare:
Allan T Malm
Ola Jonsson

Abstract

Title: Ericsson's role in the Øresund region

Seminar date: 18th January 2005

Course: Master thesis in business administration, 10 Swedish credits, Strategic management

Authors: Björn Hellström, Nancy Lu och Martin Palmér

Advisors: Allan T. Malm och Ola Jonsson

Five key words: Ericsson, cluster, network effects, innovation, region

Purpose: The purpose of this essay is to exam Ericsson's role in the Øresund region, both past and present. We also describe the networks surrounding Ericsson, including other companies and Lund Institute of Technology.

Methodology: Structured interviews face to face with key actors and intervjues by phone with representatives from local high-tech companies.

Theoretical perspectives: Cluster theory, tripple-helix-model, network theory and creative capital theory.

Conclusions: Ericsson has a key role in the regional innovation systems, both as costumer to minor corporations and as partner and sponsor of research at Lund Institute of Technology (LTH). The networks between Ericsson, local corporations, and LTH are well-established and play an important role in spreading knowledge. However, the local authorities have not supported the innovation processes, and both corporations and LTH experience a lack of understanding from the local authorities.

Sammanfattning

Titel: Ericssons roll i Öresundsregionen

Seminariedatum: 18 januari, 2005

Ämne/Kurs: Magisterseminarium 10 poäng, Strategic Management

Författare: Björn Hellström, Nancy Lu och Martin Palmér

Handledare: Allan T. Malm och Ola Jonsson

Nyckelord: Ericsson, kluster, nätverk, innovation, region

Syfte: Syftet med denna uppsats är att kartlägga vilken roll Ericsson spelar och har spelat som innovationsgenerator i Öresundsregionen, samt ge en bild av det utbyte och skapande av kunskap som sker i relationerna mellan Ericsson, lokala myndigheter, universitet och företag i regionen.

Metod: Intervjuer med olika aktörer i regionen, från både näringsliv, myndigheter och universitet, har legat till grund för det empiriska datainsamlandet. Intervjuerna har sedan kompletterats med telefonintervjuer med lokala företag inom IT och telekom.

Teoretiska perspektiv: Klusterteori, trippel-helix-modellen, nätverksteori och teori om kreativt kapital.

Slutsatser: Ericsson har en nyckelroll i den regionala utvecklingen inom telekom, både som kund för mindre företag och som samarbetspartner och sponsor av forskning vid Lunds Tekniska Högskola (LTH). Nätverken mellan Ericsson, lokala företag, och LTH är väletablerade och fyller en viktig funktion som kunskapsspridare i regionen. De lokala myndigheterna har emellertid inte varit deltagit aktivt i de innovationsfrämjande processerna, och såväl företag som LTH upplever en brist på förståelse från myndigheternas sida.

Förord

Under arbetet med uppsatsen har vi fått mycket hjälp och stöd från ett flertal personer. Vi ser det därför som viktigt att inledningsvis rikta ett stort tack till några av de personer som gjort denna uppsats möjlig.

Först och främst vill vi tacka våra handledare professor Allan T Malm och docent Ola Jonsson. Båda har visat ett genuint intresse och stöttat oss på bästa sätt genom kritiskt granskande och uppmuntrande kommentarer.

Vi vill även tacka de intervjupersoner som genom att avsätta tid och öppenhet besvara våra frågor lagt en god grund i sökandet efter svaren på vår frågeställning. De har alla suttit i positioner där tid är dyrbar, men ändå sett det som viktigt att hjälpa oss i vårt arbete.

Lund, januari 2005

Björn Hellström

Nancy Lu

Martin Palmér

*”Världen består av kaffemöten.
Kaffemöten har man inte på Internet.
Det är bara så.”*

– Mats Lindoff, CTO, SonyEricsson

Innehåll

1 Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Problemdiskussion	5
1.3 Problemställning	6
1.4 Syfte	6
1.5 Målgrupp	6
1.6 Avgränsningar	6
1.7 Disposition	7
2 Metod	8
2.1 Perspektiv	8
2.2 Val av teoribas	8
2.3 Val av empirisk metod	9
2.3.1 Intervjuer med nyckelpersoner	10
2.3.2 Urval av nyckelpersoner	10
2.3.3 Telefonintervjuer	12
2.4 Källkritik	13
2.5 Alternativa metoder	14
3 Teori	15
3.1 Kreativt kapital	15
3.2 Nätverk, allianser och relationskapital	15
3.3 Avknoppningar	17
3.4 Kluster	18
3.4.1 Vad är ett kluster?	18
3.4.2 Hur uppstår kluster?	19
3.4.3 Vad gör kluster viktiga?	19
3.4.4 Diamantmodellen	20
3.4.5 Kritik mot klustermodellen	22
3.5 Trippel-helix-modellen	23
3.6 Lokaliseringsöväganden hos företag	24
3.6.1 Informell kunskapsöverföring	24
3.6.2 Kunskapsöverskott	25
3.7 Sammanfattning av teorier	26
4 Ericsson i Lund	28
5 Empiri	29
5.1 Ericssons betydelse	29
5.2 Informella nätverk	30
5.3 Avknoppningar	32
5.4 Ericsson och universitetet	33

5.5 Klusterdynamik	35
5.6 Integration av Öresundsregionen	36
5.7 Kommunens roll	38
5.8 Konsekvenser om Ericsson flyttar	40
6 Analys	42
6.1 Ett kreativt center	42
6.2 Inga avknoppningar från Ericsson	42
6.3 Vikten av de informella nätverken	43
6.4 Telekomkluster i Öresundsregionen?	44
6.5 Relationen företag, universitet och kommun	46
6.6 Lokalisering	47
7 Slutsatser	49
7.1 Slutsatser	49
7.2 Diskussion	50
7.3 Framtida forskningsområden	50
8 Källförteckning	51
8.1 Litterära källor	51
8.2 Elektroniska källor	52
8.3 Muntliga källor	53
8.3.1 Personliga intervjuer	53
8.3.2 Telefonintervjuer	54
Appendix A – Intervjumallar	55
Thomas Barge	55
Peter Höjerback	56
Stefan Höst	57
Magnus Ingelsten	58
Ulf Körner	59
Mats Lindoff	60
Hans Möller	62
Peter Sörbom	63
Appendix B – Brev inför telefonintervjuer	64

1 Inledning

Detta kapitel inleder vi med att ge en bakgrund till det problem vi ämnar behandla. Vi presenterar vidare vår frågeställning och vårt syfte, samt uppsatsens målgrupp. Slutligen visas uppsatsens disposition.

1.1 Bakgrund

Lokalisering av företag har historiskt varit beroende av närhet till naturresurser, billig arbetskraft och bra kommunikationer. Även om dessa resurser fortfarande har betydelse, blir dagens företag allt mer kunskapsintensiva, med möjlighet att allokera ut stora delar av sin produktion. I en alltmer globaliserad värld finns inte längre lika många stängda marknader som för tjugo år sedan. Internet, fax och telefoner i kombination med allt bättre kommunikationer och infrastruktur borde i teorin göra att lokalisering av kompetens och företag får allt mindre betydelse (Porter, 1998). Trots detta verkar istället koncentrationen av både människor och företag att öka. Företagens lokalisering verkar spela större roll än någonsin tidigare (Florida, 2003). Innovativa och kunskapsintensiva företag verkar samlas i grupper tillsammans med företag av samma sort. Exempel på detta är Hollywood, Silicon Valley och modeindustrin i Norditalien.

Varför väljer då företag att befinna sig i närheten av andra företag i samma bransch? Svaret ligger enligt Michel E. Porter (1990) i de fördelar som ett företag kan dra av att befinna sig i det han kallar *kluster*. Ett kluster är en samling företag och institutioner inom ett visst geografiskt område som verkar inom liknande branscher. Klustrets parter kan vara sammanlänkade uppåt och nedåt i värdekedjan genom köp- och säljrelationer, men kan också utgöras av konkurrenter eller företag som bara drar nytta av samma infrastruktur eller konsultation. Klustret verkar som en innovativ gryta där entreprenörer lättare kan komma fram genom nyföretagande och avknoppningar. I ett kluster kan också inträdesbarriärerna för nystartade företag bli lägre än på annat håll, då det mesta av arbetskraft och infrastruktur redan finns samlat på ett och samma ställe.

Forskning visar att en mycket stor del av de innovationer som kommer från företag görs i samverkan med omgivningen och inte i isolerade miljöer (Sölvell, 2000). Mötena mellan de olika institutionerna (företag, universitet, och lokala myndigheter) utgör en viktig grogrund för regional utveckling, och dynamiken mellan dessa parter kan beskrivas genom *trippel-helix-modellen*. Enligt modellen bör institutionernas intressen och aktiviteter överlappa varandra under innovationsprocesser, vilket resulterar i ett samspel i gränslanden mellan aktörerna.

Under slutet av 1990-talet ökade intresset för integration av Öresundregionen, inte bara mellan Malmö och Lund, utan även över sundet till Danmark. Bidragande faktorer till detta var Michael E. Porters

teorier om kluster, samt att Öresundsbron höll på att färdigställas. År 1997 grundades Öresund University, ett samarbete mellan de fjorton universiteterna och högskolorna i Öresundsregionen. I december 1999 grundade Öresund University och Öresund Business Council organisationen Öresund IT Academy (tidigare IT Öresund), en organisation för att främja och utöka nätverken bland IT- och telekomföretag i Öresundsregionen. Sommaren år 2000 öppnade Öresundsbron, och även om bron till en början inte fick den trafikering politikerna hoppats på, har trafiken ökat stadigt sedan dess. Förbindelsen till Kastrup och Köpenhamn har betytt mycket för de skånska företagen och antalet dagpendlare mellan den danska och svenska sidan ökar kontinuerligt.

Lund har länge haft god tillgång till välutbildad arbetskraft. Universitetet grundades 1666 som en del i försöken att integrera det tidigare danska Skåne i Sverige. 1961 grundades Lunds tekniska högskola (LTH) och 1969 blev LTH en teknisk fakultet under Lunds universitet. De stora företagen i kommunen är Alfa Laval, AstraZeneca, Ericsson, Gambro och Tetra Pak. Ericsson var sist av dessa företag att etablera sig i kommunen, detta skedde 1983 i samband med byggandet av forskningsbyn Ideon, då Ericsson förlade sin utvecklingsverksamhet av mobiltelefoner till Lund. Till en början arbetade inte mer än ett tjugotal personer där, men Ericsson växte snabbt och 1996 flyttade företaget till egna lokaler. Det fanns vid denna tidpunkt farhågor om att flytten skulle få negativa följder för Ideon och att dynamiken mellan företagen i forskningsbyn skulle försvagas. Så blev dock inte fallet utan följderna av flytten upplevdes snarare som positiva, då de lokaler Ericsson tidigare använt nu kunde nyttjas av nystartade företag.

Efter några år av förluster inom mobiltelefonitillverkningen startade Ericsson och Sony Communication en joint venture 2001, SonyEricsson Mobile Communications. I samband med bildandet av SonyEricsson bildade Ericsson det helägda dotterbolaget Ericsson Mobile Platforms, beläget i Lund. Företaget utvecklar och licensierar ut plattformar för mobila terminaler. Ericsson-företagen i Lund ligger grannar med varandra och har sammanlagt knappt tvåtusen anställda.

För att skapa en dynamisk och innovativ miljö och kunna konkurrera om företagsetableringar väljer vissa kommuner att anställa en näringslivsansvarig. År 2000 tillsatte Lunds kommun för första gången en person, med enda uppgift att främja det lokala näringslivet. Den nye näringslivschefen, Peter Sörbom, ansåg att det var av intresse att kartlägga vilken betydelse Lunds storföretag har för regionen. Han kontaktade därför Allan T. Malm, professor vid företagsekonomiska institutionen vid Lunds Universitet, och docent Ola Jonsson på institutionen för ekonomisk geografi vid Lunds Universitet, om intresset för ämnet. Professor Malm föreslog sedan temat under introduktionen till magisterseminariet i strategisk ledning under höstterminen 2004.

1.2 Problemdiskussion

Under de senaste åren har det skett ett antal uppmärksammade företagsflyttar där företag valt att förlägga hela eller delar av sin utveckling och produktion till andra länder än Sverige, i jakt på lägre kostnader eller bättre kompetens. Ett exempel på detta är Ericssons flytt av mobiltelefonföretaget från Sverige till lågkostnadsländer. Då hälften av alla nya teknikföretag föds som avknoppningar från näringslivet, medan bara ett av sex nya teknikföretag härstammar från universitet och högskolor, är en god tillgång på etablerade företag i en region positivt för dess utvecklingspotential (VINNOVA, 2002).

Beroendeförhållandena mellan parterna i ett kluster gör att en företagsflytt kan ge spridningseffekter genom att ändra miljön för existerande företag och ändra förutsättningarna för nyetableringar inom klustret. Detta behöver inte emellertid nödvändigtvis vara negativt för den regionala utvecklingen på sikt. Friställandet av personal och kunskap kan resultera i nyföretagande och att nya innovationer och idéer släpps lös samt att andra mindre attraktiva företag kan få tillgång till kvalificerad arbetskraft som tidigare bundits upp i det utflyttade företaget.

Man kan diskutera vilken betydelse ett multinationellt företag som Ericsson har för kunskapsutvecklingen i en region. McCann et al (2002) skriver att det finns en motsättning mellan organisationsstrukturen hos många multinationella företag, och synsättet att dessa företag organiserar sig i kluster för att utbyta kunskap med andra företag. Strukturerna hos många multinationella företag är tvärtom uppbyggda efter idén att kunskap ska internaliseras och formaliseras.

Med sina fler än hundratusen IT-anställda, drygt tolv tusen IT-företag, och över åtta tusen IT-studenter har Öresundsregionen ett kluster inom IT enligt Öresund IT Academy (2004). Ericsson i Lund utgör en av dominanta aktörerna i kraft av sin storlek och kompetens inom spjutspetsteknologi.¹ Vilken draghjälp detta ger till andra teknikföretag i regionen och vilka nätverkseffekter som går att identifiera är emellertid kunskaperna begränsade om.

VINNOVA (2002) har undersökt Ericssons roll som innovationsgenerator för Stockholmsregionen. Studien kom fram till att Ericsson har haft en begränsad betydelse för näringslivets förnyelse i regionen med endast ett fåtal avknoppningar, men att Ericsson har varit en viktig källa för kompetensutveckling och kunskapsöverföring till det övriga näringslivet i regionen. Studien poängterar dock att Stockholm är en speciell region med sin storlek och mångfald av företag, och efterfrågar därför vidare studier om Ericssons eventuella roll som innovationsgenerator andra regioner.

¹ I Lund har SonyEricsson och Ericsson Mobile Platforms tillsammans knappt tvåusen anställda. Tekniker som "Blåtand" har utvecklats i Lund.

1.3 Problemställning

Med bakgrund av detta vill vi försöka besvara följande frågor; *Hur stor betydelse har Ericssons närvaro för företagsutvecklingen i Öresundsregionen? Hur ser nätverken runt Ericsson i Lund ut? Hur bidrar relationerna mellan Ericsson, Lunds Universitet, kunskapsintensiva företag, och lokala myndigheter till att skapa en grogrund för kunskapsutveckling och innovationer i regionen? Vilka följder skulle en eventuell flytt av Ericssons forskning och utveckling i Lund få?*

1.4 Syfte

Syftet med denna uppsats är att beskriva Ericssons roll i Öresundsregionen, genom att kartlägga de beroendeförhållanden och nätverk som finns mellan Ericsson, Lunds Universitet, kunskapsintensiva företag och lokala myndigheter i regionen.

1.5 Målgrupp

Vår uppsats riktar sig främst till studenter och lärare på Ekonomihögskolan vid Lunds universitet. Vi har även förhoppningen att uppsatsen ska kunna komma till nytta för organisationer som arbetar med näringslivsfrågor i Lundaregionen såsom Öresund IT Academy och Lunds kommun.

1.6 Avgränsningar

För det första behandlar vi endast SonyEricsson och Ericsson Mobile Platforms i Lund (dessa kommer i uppsatsen att benämnas "Ericsson"). Detta grundar sig i vår begränsade tid, den geografiska närhet vi har till företagen, samt att det är dessa delar av Ericsson som Lunds kommun har visat intresse för att få undersökta.

För det andra kommer endast länkar, samarbete och utbyte mellan Ericsson och kunskapsintensiva företag att behandlas i uppsatsen. Andra företag kan tänkas dra nytta av Ericssons närvaro i regionen, till exempel hotell, restauranger och flygplatser. Dessa företag är dock inte beroende av Ericsson som kunskapsgenerator och vi bedömer dem därför som mindre relevanta för studien.

En det tredje kommer vi endast att undersöka universitetslänkar till Lunds Universitet, då det är det universitet som kan tänkas ha det största utbytet med Ericsson-företagen i Lund.

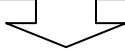
1.7 Disposition

Inledning

I detta första kapitel inleds med en bakgrund till det problem vi ämnar behandla. Vi presenterar vidare uppsatsens frågeställning, syfte, målgrupp, och avgränsningar.

Metod

I detta andra kapitel redogörs den metodik och det tillvägagångssätt vi använt oss av för att besvara uppsatsens frågeställning och uppfylla dess syfte.

Teori

I detta tredje kapitel presenteras vår teoretiska referensram. Det inleds med teorier om kreativt kapital, och fortsätter sedan med teorier om nätverk, avknoppningar, kluster, trippel-helix-modellen och lokaliseringsöverväganden hos multinationella företag.

Ericsson i Lund

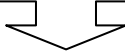
I detta fjärde kapitel ges en kort redogörelse för Ericsson historia. Fokus ligger på företagets utveckling i Lund.

Empiri

I detta femte kapitel har vi sammanställt resultatet från de intervjuer vi gjort, både med nyckelpersoner och med företag via telefon. Olika aktörer i regionen ger här sin syn på de fenomen vi ämnat undersöka.

Analys

I detta sjätte kapitel analyseras empirin med hjälp av de teorier och modeller som redogjort för kapitel tre.

Slutdiskussion

I detta sjunde kapitel presenteras våra slutsatser, med efterföljande diskussion. Avslutningsvis ger vi förslag till andra intressanta och relaterade frågor som kan ligga till grund för vidare forskning.

Källförteckning

I detta kapitel redogör vi för de primär- och sekundärkällor, som ligger till grund för uppsatsen.

2 Metod

I detta andra kapitel redogör vi för vår metodik och det tillvägagångssätt vi har använt oss av för att besvara uppsatsens frågeställning och uppfylla dess syfte.

2.1 Perspektiv

Kunskaperna om vilken betydelse storföretagen i Lund har för regionens utveckling är begränsade. Peter Sörbom, näringslivschef på Lunds kommun med uppgift att försöka öka samarbetet mellan näringslivet, universitetet och kommunen, har efterfrågat mer forskning inom området. Han kontaktade därför professor Allan T. Malm, som sedan presenterat ämnesförslaget för oss.

Att undersöka samtliga av de lokala storföretagen (Alfa Laval, Astra Zeneca, Ericsson, Gambro och Tetra Pak) hade varit en övermäktig uppgift för oss. På förslag från Allan T. Malm valde vi därför att fokusera på Ericssons betydelse för den regionala utvecklingen. Ericsson kunde också antas vara extra intressant på grund av sin högteknologiska karaktär och sin roll i Ideons (norra Europas största forskningsby) framväxt.

För att försöka få klarhet i hur ett företags inverkan på en region bäst kan undersökas, studerade vi litteratur om kluster, regionala innovationssystem, samverkan mellan företag, universitet och myndigheter, avknoppningar, mekanismer för kunskapsöverföring, samt nätverkseffekter. Vår slutsats blev att det samspel som finns mellan ett högteknologiskt företag och dess omgivning i en dynamisk region, är komplext. Vår utgångspunkt låg nära hermeneutiken; vi måste uppnå en förståelse för både delarna och helheten, för att kunna beskriva fenomenet (Alvesson, Sköldberg, 1998). Detta angreppssätt återspeglas i såväl teori som empiri.

Det har varit viktigt för oss att den empiri vi får fram också svarar mot frågeställningen och uppsatsens teori. Därför har teori och frågeställningar omarbetats löpande utifrån empirin. Detta kan ses som en abduktiv ansats; teorin utgör grunden för empirin, men har sedan successivt omarbetats för att vara förenlig med de empiriska resultaten.

2.2 Val av teoribas

Som teoretisk bas för uppsatsen, har vi använt oss av de teorier som vi bäst anser kan kopplas till våra empiriska resultat, samt de teorier som kan anses vara relevanta som bakgrundsinformation till uppsatsens syfte och frågeställning.

Vi startar med att presentera Richard Floridas teori om den kreativa klassen, där han beskriver vad som gör en region attraktiv att leva i för högtbildade människor.

Efter det behandlar vi teorier om informella nätverk, allianser och relationskapital. Dessa teorier berör samtliga av de övriga teorierna. Nätverk kan påverka lokaliseringsbeslut, är en del av klusterdynamik, påverkar regioners konkurrenskraft, påverkar samspelet mellan olika institutioner, samt spelar en roll för att kunskapsöverföring ska äga rum. Vi beskriver därefter avknoppningsteori.

Klusterbegreppet har fått en central betydelse i diskussionerna om regioners konkurrenskraft, även om det finns många kritiker mot den flitiga användningen av begreppet. Många regioner vill definiera sig själva som kluster och använda det som en del i sin marknadsföring. Vi använder därför klusterteori som referensram för diskussioner om huruvida det finns ett telekomkluster i Öresundsregionen eller inte. Som utgångspunkt för dessa resonemang använder vi oss av Porters diamantmodell, som beskriver de faktorer som samspelar för att ge en region konkurrenskraft inom en viss bransch.

För att ha en helhetsteori kring regionala innovationssystem använder vi oss av trippel-helix-modellen, som försöker beskriva det lokala samspelet mellan universitet, myndigheter och företag. Att enbart studera Ericsson och dess underleverantörer, utan att förstå universitets och de lokala myndigheternas roller, skulle innebära en förenkling av problematiken och att viktiga aspekter skulle gå förlorade.

Vi avslutar vår teoriram med teorier om hur multinationella företag väljer att lokalisera sig, i jakt på klustereffekter och kunskapsöverskott.

2.3 Val av empirisk metod

Vår metod bygger främst på personliga intervjuer med åtta nyckelpersoner med olika roller i nätverken kring Ericsson. Vi har letat efter personer som kan antas ha stora kunskaper om Ericsson i Lund, kunskap om nätverk som omgärdar Ericsson, eller insikt om de mekanismer som genererar innovationer och nyföretagande i regionen.

Underlaget vi fick fram från intervjuerna låg sedan till grund för en bredare empiri genom tjugo kortare telefonintervjuer med regionala företag inom IT- och telekomsektorn.

Kvalitativa studier präglas av flexibilitet och undersökningens upplägg kan ändras under själva genomförandet av undersökningen. På så sätt ökar förståelsen för frågeställningen med tiden (Holme, Solvang, 1997).

Kvalitativa intervjuer har sin styrka i att intervjusituationen i mindre utsträckning är styrd av forskaren (Holme, Solvang, 1997). Det är den

intervjuade själv som ska uttrycka sina uppfattningar, i den ordning han eller hon finner lämplig. Vi satte endast upp de teoretiska ramarna, för att sedan ordna informationen efter olika teman.

2.3.1 Intervjuer med nyckelpersoner

För att kunna ge en så rättvisande och mångsidig bild som möjligt har vi letat efter personer med god insikt, men med olika infallsvinklar på problematiken. För att få en koppling till vår teorigrund och frågeställning har vi kontaktat personer både ifrån Ericsson, underleverantörer, universitet och lokala myndigheter. Intervjuerna har varit delvis strukturerade till sin form och anpassade intervjumallar har använts vid samtliga intervjuer. Intervjupersonerna har själva fått avgöra om de vill vara anonyma och om bandspelare får användas vid intervjutillfället. Vid sidan av inspelandet har vi även fört anteckningar för att sammanfatta och strukturera huvuddragen i intervjuerna. Dessa har även verkat som säkerhet om något skulle gå fel vid någon av bandupptagningarna.

2.3.2 Urval av nyckelpersoner

Thomas Barge, VD för Cybercom Syd

Thomas Barge är VD för Cybercom Syd i Malmö sedan 2003, då ConSafe Infotech Syd blev uppköpta av Cybercom. Thomas Barge är civilingenjör ifrån LTH. Cybercom erbjuder lösningar och tjänster inom två huvudområden, varav det ena är telekom. Ericsson är en av de viktigaste kunderna för företaget. Genom att intervjua Thomas Barge, hoppades vi få en bild av hur ett lokalt leverantörsförhållande med Ericsson i Lund kan se ut.

Peter Höjerback, VD för Öresund IT Academy

Peter Höjerback är VD för Öresund IT Academy sedan november 2001. Innan dess har han varit VD för Precise Biometrics och arbetat på Axis Communications. Även Peter Höjerback är civilingenjör ifrån LTH i grunden. Öresund IT Academys främsta uppgifter är att arbeta för att Öresundsregionen blir attraktivare för studenter, företag, riskkapitalister och forskare, att verka för ökad integration av den svenska och danska sidan, samt att marknadsföra regionen som en tillväxtregion inom IT och högteknologi. Peter Höjerback framstod som en bra expert att intervjua för att få en överblickande bild av regionens dynamik och samverkan mellan olika institutioner.

Stefan Höst, Utbildningsledare för InfoCom-programmet vid LTH

InfoCom-programmet vid LTH startade hösten 2001. Genom att intervjua utbildningsledaren för programmet, Stefan Höst, hoppades vi få reda på mer om varför programmet startade, vilken roll Ericsson hade, och hur samarbetet mellan LTH och Ericsson ser ut idag.

Magnus Ingelsten, Business Manager hos Scalado

Magnus Ingelsten är ingenjör och har studerat ekonomi i Lund. Han har en gedigen bakgrund ifrån Ericssons telefonverksamhet, både i Sverige och i Asien. Tidigare har han även arbetat på andra storföretag såsom Atlas Copco och Tetra Pak. Scalado utvecklar och säljer mjukvara för avancerad bildbehandling till mobiltelefoner med inbyggd kamera. Företaget är beläget på Ideon och har SonyEricsson som sin viktigaste och första kund. Genom att intervjua Magnus Ingelsten ville vi dels få en bild av hur en tidigare anställd hos Ericsson kan utnyttja sina gamla nätverk i sitt nya arbete, dels höra om SonyEricssons betydelse för Scalados utveckling, samt eventuellt få berättat om skillnader mellan Ericssons och Tetra Paks regionala roller.

Ulf Körner, Professor, institutionen för teletrafiksystem vid LTH

Ulf Körner är chef för institutionen för teletrafiksystem vid Lunds Tekniska Högskola. Han sitter också i styrelsen i Post- och telestyrelsen, Doro, och Labs2. Han har tidigare suttit bland annat i styrelsen för ConSafe InfoTech (nu uppköpt av Cybercom). Ulf Körner har gedigna kunskaper om telekombranschen både regionalt och i ett större perspektiv. Genom att låta intervjua Ulf Körner hoppades vi öka förståelsen för hur samarbetet mellan LTH och Ericsson i Lund ser ut, samt få information om de lokala nätverksmekanismerna.

Mats Lindoff, Teknisk Chef hos SonyEricsson

Mats Lindoff är civilingenjör ifrån LTH och teknisk chef (CTO) hos SonyEricsson Mobile Communications. Han har följt utvecklingen i Lund ända sedan Ericsson förlade sin utvecklingsverksamhet för mobiltelefoni till Ideon i Lund 1983. Mats Lindoff har även arbetat hos Ericsson i USA och i Kina, och kunde därigenom antas ha kunskaper om Öresundsregionens relativa styrkor och svagheter. Under tre års tid var han VD för C Technologies (nuvarande Anoto Group) och borde därför kunna berätta om hur det är att lämna Ericsson och vilka effekter det får. Mats Lindoff har suttit i styrelsen för LTH och sitter i styrelsen för LUAB. Det föreföll rimligt att utgå ifrån att Mats Lindoff innehar ett omfattande kontaktnät i regionen, och skulle kunna ge en bild av de nätverksmekanismer som finns.

Hans Möller, VD för Ideon

Hans Möller är VD för forskningsparken Ideon i Lund sedan maj 2003. Hans Möller arbetade tidigare som VD för T-systems i Sverige, dotterbolag till Deutsche Telekom. Innan dess grundade han IT-konsultföretaget Primant 1998. Hans Möller sitter även i styrelsen för Öresund IT Academy. Genom att intervjua Hans Möller hoppades vi få en bild av hans syn på förutsättningarna för innovationer och nyföretagande i regionen, och i vilken utsträckning Ericsson är inblandade i de processerna.

Peter Sörbom, Näringslivschef på Lunds Kommun

Peter Sörbom är näringslivschef på Lunds Kommun och är bland annat ansvarig för att försöka öka samarbetet mellan näringslivet, kommunen och universitetet. Sörbom har tidigare arbetat internationellt inom specialstålindustrin, varit egenföretagare och konsult, samt arbetat på länsstyrelsen i Stockholm med småföretagsutveckling, industridesign och internationalisering.

2.3.3 Telefonintervjuer

För att få en fördjupad insikt i Ericssons betydelse som kund till de lokala företagen inom IT och telekom, genomförde vi strukturerade telefonintervjuer. Vi skickade ut frågorna i brevform några dagar innan vi ringde upp företagen, för att respondenterna skulle vara förberedda. Urvalet av företag byggde på Öresund IT Academys hemsidas sökfunktion, vår egen kännedom, samt våra handledares förslag. För att försäkra oss om de utvalda företagens relevans, valde vi även ut fyra företag inom närliggande områden, men utan uppenbara kopplingar till Ericsson.

Företag för telefonintervju

Relaterade företag

Anoto Group AB, Lund
Apptus Technologies AB; Lund
Aspiro AB, Malmö
Axis Communications AB, Lund
Business Security AB, Lund
Enea Data AB, Malmö
Inspectra Analys AB, Lund
Lundinova AB, Lund
Lynn AB, Lund
Sigma Integra AB, Malmö
Spectronic AB, Helsingborg
SwitchCore AB, Lund
TAT AB, Lund
Teleca Software Solutions AB, Lund

Telelogic AB, Malmö
WM-Data AB, Lund

Referensföretag

Aurum Scandinavia AB, Lund
Compliq System AB, Lund
Conagri AB, Malmö
EdgeBlocks Systems AB, Lund

Tretton av de sexton relaterade företagen (Anoto Group, Teleca och WM-data svarade inte), samt två av de fyra referensföretagen (Aurum och Conagri svarade inte) lät sig intervjuas över telefon.

2.4 Källkritik

Till att börja med kan vi inte vara säkra på att vårt urval av intervjupersoner är det bästa möjliga för att svara på uppsatsens frågeställning. Urvalet i vår studie är selektivt och icke-representativt, vilket kan hjälpa till att belysa problemställningen ur flera synvinklar, men också ställer höga krav på vårt eget omdöme. Om vi har fått fel personer i vårt urval kan det leda till att hela undersökningen blir värdelös i relation till den utgångspunkt vi hade när vi började (Holme, Solvang, 1997).

Både intervjuaren och intervjupersonerna tar på sig roller i intervjusituationer, det finns förväntningar på varandras beteende. Det finns en risk att intervjuaren leder intervjupersonerna till de svar han vill ha, och tvärtom. Detta kan påverka såväl frågor som svar. För att försöka undvika detta har vi använt oss av intervjuguide för att på så sätt låta respondenten resonera fritt, samtidigt som vi försäkrat oss om att vi fått svar på de frågor som vi ville få besvarade. Vi kan emellertid aldrig vara säkra på att det i samtliga fall har legat i respondenternas intresse att svara så ärligt som möjligt. Vårt intryck under intervjuerna har varit att svaren till viss del varit färgade av respondenternas yrkesroller.

En annan risk är att beroendeförhållandena intervjupersonerna sinsemellan kan ha påverkat studiens resultat. Många av intervjupersonerna känner varandra genom olika nätverk och har delvis varit medvetna om övriga medverkande i studien. Detta kan ha påverkat intervjupersonerna att ge en bild de tror stämmer överens med vad andra har sagt. Då de medverkande har gått med på att vara öppna med sina namn och låta sig citeras, ökar risken att synpunkter som kan uppfattas som känsliga har utelämnats.

Ett annat viktigt källkriterium är samtidskriteriet. Med samtidskriteriet menas att ju längre tid det har gått sedan källans ursprung, desto större skäl finns det att tvivla på källans tillförlighet (Erikson, Wiedersheim-Paul, 1997). Samtliga våra intervjuer är utförda under december 2004 och januari 2005, och i det avseendet får samtidskriteriet anses vara uppfyllt. Då vissa av de händelser vi valt att undersöka ligger mer tjugo år tillbaka i

tiden finns det dock en risk att respondenter glömt bort, förskönat eller på andra sätt förvrängt den bild de givit av historiska händelseförlopp.

För att underlätta vidare analys av empirin använde vi oss av bandspelare. Det finns både för- och nackdelar med användandet av bandspelare vid en intervju. En fördel är att inget av det som respondenten säger går förlorat, en nackdel är att intervjupersonen kan bli osäker och mindre frispråkig av bandspelaren. Vi ansåg att fördelarna med att använda sig av bandspelare övervägde nackdelarna. Ingen av intervjupersonerna har heller haft några invändningar mot att ha bandspelare använts.

2.5 Alternativa metoder

Vi hade istället kunnat välja en kvantitativ metod, till exempel genom att skicka ut en enkät, som möjliggjort statistisk analys på insamlad data. En sådan studie hade kunnat underlätta jämförelser med tidigare och kommande studier. Nackdelarna är att metoden hade varit mycket tid- och resurskrävande, samt att svårigheter hade kunnat uppstå vid en för låg svarsfrekvens. Vi tror även att det hade varit svårt att få fram en lika komplett bild genom några få frågor, som vi fått genom ett mer djupgående angreppssätt med färre respondenter inblandade.

3 Teori

I detta kapitel presenterar vi vår valda teoretiska referensram. Först behandlas teorier om kreativt kapital, sedan teorier om nätverk, avknoppningar, kluster, trippel-helix-modellen, samt om lokaliseringsöverväganden hos multinationella företag.

3.1 Kreativt kapital

Nationalekonomiska studier om orsaker till tillväxt har visat på ett klart samband mellan ekonomisk framgång och humankapital, det senare mätt i utbildningsnivå (Florida, 2003). Florida skiljer mellan humankapital och *kreativt kapital*. Den första delen av teorin om kreativt kapital identifierar den grupp av människor som utgör motorn för ekonomisk tillväxt; *den kreativa klassen*. Den kreativa klassen består dels av innovatörer och nytänkare (t ex forskare, ingenjörer, konstnärer), dels av professionella människor som arbetar med att lösa problem på ett kreativt sätt (till exempel personer som arbetar med högteknologi, sjukvård eller finansiella tjänster). Den andra delen av teorin om kreativt kapital identifierar de bakomliggande orsakerna till dessa människors lokaliseringsbeslut. Den kreativa klassen flyttar till *kreativa center*. De kreativa centren uppstår inte på grund av traditionella ekonomiska orsaker såsom naturresurser - utan därför att kreativa människor väljer att bosätta sig där, bland annat på grund av platsernas utbud av aktiviteter och upplevelser.

Nyckeln till förståelse för den nya ekonomiska geografin ligger i vad Florida (2003) kallar för de tre t:na för ekonomisk utveckling: teknologi, talang och tolerans. Medlemmar av den kreativa klassen kommer att söka sig till platser som innehar alla tre av dessa kritiska faktorer.

3.2 Nätverk, allianser och relationskapital

Forskare har tidigare ofta betraktat företag som autonoma enheter, som kämpar för att uppnå konkurrensfördelar genom att utnyttja antingen externa eller interna resurser. Den bilden håller emellertid på att förändras till en bild av en värld där många företag ligger inbäddade i nätverk, och där personliga och professionella relationer utnyttjas för utbyte av kunskap och information med andra organisationer. Företag använder strategiska nätverk till att samla information, lära av andras kunskaper, samt få tillgång till marknader, kapital, varor, tjänster och andra resurser (Gulati et al., 2000). Med nätverk kan företag uppnå konkurrensfördelar, få tillgång till nya teknologier och kunskaper utanför företagets gränser, uppnå skalfördelar, eller dela risk (Kale et al., 2000). Nätverk kan vara svåra för konkurrenter att imitera eller ersätta.

Nätverk kan också leda till komparativa nackdelar. Företag riskerar att låsa sig fast vid ogynnsamma relationer. Starka band till ett partnerföretag,

kan göra det svårare att skapa band till andra organisationer, dels på grund av begränsad tid och begränsade resurser, dels på grund av de lojalitetsförväntningar som kan finnas ifrån partnerföretagets sida. Detta gör att nätverksbyggande kan leda till oönskade inlåsnings effekter.

I de flesta fall innebär nätverk en blandning av samarbete och konkurrens. Genom att arbeta tillsammans hoppas parterna uppnå någon sorts gemensam avkastning, som de kan dela på ett överenskommet sätt. Men kunskaperna eller informationen kan också leda till fördelar som bara en partner drar nytta av. Ibland kan företag hamna i situationer där det är mest fördelaktigt att exploatera så mycket som möjligt av partnerns tillgångar och sedan lämna samarbetet (Gulati et al., 2000)

Tillit mellan företag kan definieras som en tro på att en partner inte försöker exploatera svagheter hos den andra. Ökad tillit mellan företagen i ett nätverk kan minska riskerna för beteende som kan uppfattas som omoraliskt. Det kan reducera informationsasymmetrin och göra opportunistisk mer kostsamt, på grund av vilka följder det kan få för ett företags rykte. Det är också mer troligt att sådant beteende upptäcks, och att den informationen sprids snabbt, genom nätverk (Gulati et al., 2000). Eftersom rykte är något som tar tid att bygga, men som kan förstöras snabbt, kan nätverk skapa tunga incitament mot opportunistiskt beteende.

Det finns ett signifikant stöd för att kunskaper om uppbyggnad och upprätthållande av allianser leder till komparativa fördelar (Gulati et al., 2000). Företag som deltar i flera allianser tenderar att dra mer nytta av allianserna ju längre tiden går. Detta tyder på att erfarenhet ifrån tidigare allianser kan leda till högre avkastning i framtida allianser och att denna kunskap utgör en konkurrensfördel.

Strategiska allianser inom lärande, där partners strävar efter att lära eller internalisera kritisk information eller kunskap från varandra, är vanligt förekommande. Det medför ett dilemma, då företag som använder sig av sådana allianser också riskerar att förlora sin egen kärnkompetens till sina partners.

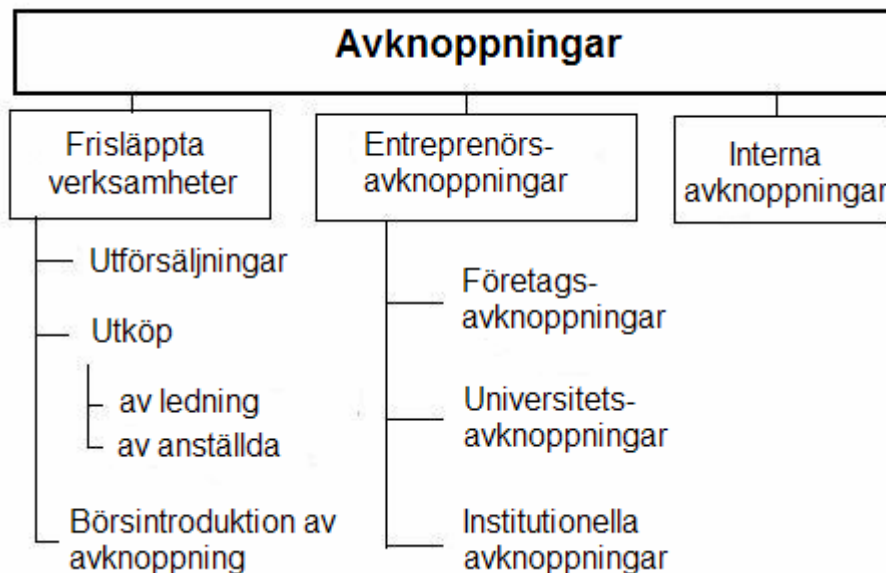
Då företag samarbetar, byggs förtroende upp mellan personer i de olika företagen, och nära personliga band utvecklas. Ömsesidigt förtroende, respekt och vänskap på individnivå mellan alliansföretag brukar benämnas *relationskapital*. Ett stort relationskapital bidrar till ett effektivare och friare utbyte av kunskap och information mellan alliansföretagen, genom att riskerna för opportunistiskt beteende minskar. Ett stort relationskapital kan också spela en viktig roll i skapandet av större allianser. Relationskapital påverkar chanserna för framtida allianser, både mellan tidigare partnerföretag och mellan andra företag (Kale et al., 2000).

Unga företag med omfattande nätverk får en tidig komparativ fördel, genom en rikare tillgång till relevant information och kunskap. Nätverkens storlek och vidd ger potential, men det är kvaliteten på relationerna mellan parterna i nätverken som är mest avgörande för att potentialen till fullo ska

kunna tas till vara. Eftersom kulturella och språkliga skillnader kan försvåra alliansbyggande och öka riskerna för opportunistiskt beteende (Kale et al., 2000), borde möjligheterna till lyckade allianser påverkas av företagens lokalisering.

3.3 Avknoppningar

Avknoppningar fyller en viktig funktion som överförare av kunskap från etablerade företag till nya verksamheter och bidrar därigenom till välmåendet hos regioner, kluster och nationer. Kunskapen om relationer mellan moderbolag och avknoppningar är begränsad (Parhankangas & Arenius, 2003). Det råder också en viss förvirring om vad som menas med en avknoppning. I vissa fall används termen för unga verksamheter, i andra fall syftar man på mogna verksamheter som skiljs ifrån moderbolaget. Det är också vanligt att man skiljer mellan avknoppningar ifrån universitet och avknoppningar ifrån företag.

Figur 1: Olika sorters avknoppningar (Ahlström Söderling, 1999).

Avknoppningar av verksamheter resulterar ofta i att nätverk uppstår, med olika grader av resursdelning mellan moderbolag och avknoppade företag. Genom att behålla relationen med moderbolaget, kan avknoppningen kombinera det lilla företagets innovationskraft med det stora företagets resurser. Moderbolaget kan agera buffert till en början och minska riskerna i det avknoppade företaget (Parhankangas & Arenius, 2003). Relationer mellan olika organisationer utgör också en viktig källa för lärande hos unga företag (Sapienza et al., 2004). Genom samarbete kan unga företag ta del av de specialkunskaper som deras samarbetspartners innehar. Det kan leda till avgörande konkurrensfördelar. Ju effektivare

lärandeprocess, desto snabbare ackumuleras kunskap hos avknoppningen, med högre tillväxt som möjlig följd.

Att upprätthålla en mycket tät relation med moderbolaget kan också få negativa konsekvenser för avknoppningens utveckling. Risken finns att avknoppningen utsätter sig för ökade risker genom att göra relationsspecifika investeringar. Sådana investeringar minskar förmågan och viljan att utnyttja resurser i relationer med andra företag och hindrar utveckling av sådan kompetens som inte moderbolaget har användning av. Samarbete med moderbolaget är därför bara gynnsamt till en viss gräns. Överskrids denna inverkar det negativt på lärandet i avknoppningen (Parhankangas & Arenius, 2003).

3.4 Kluster

3.4.1 Vad är ett kluster?

Sedan Michel E. Porter (1990) började diskutera kluster och den dynamik som finns inom dem, har synen på vad ett kluster är förändrats ett antal gånger. Idag kan det därför vara svårt att ge en entydig förklaring till vad som kännetecknar ett kluster. Det är främst två olika synsätt som har varit dominerande. Det ena ser kluster som ett geografiskt begrepp, där klustret utgörs av en plats eller en region. Det andra synsättet ger klusterbegreppet en funktionell innebörd, där relationer mellan företag i samma bransch ligger i fokus. Porter har kritiserats främst av Martin & Sunley (2001) för att han under åren pendlat mellan dessa båda definitioner. I sina senare artiklar verkar Porter dock se kluster som ett funktionellt begrepp även om geografisk närhet förstärker dynamiken (Malmberg, 2002). Visanu (2004)² betecknar kluster som:

”geografiska koncentrationer av relaterade företag och aktörer som präglas av ett ömsesidigt beroende och påverkar varandra, utan direkta krav på samspel med forskning och andra kunskapsmiljöer”

Örjan Sölvell (2000), som samarbetar med Porter, menar att relationerna som knyter samman kluster framför allt är dessa:

- Transaktionslänkar mellan kund och leverantör
- Konkurrens
- Kunskapsöverskott (spill-overs)
- Samarbete inom forskning och utveckling (F&U)

Sammanfattningsvis kan man peka på vissa återkommande drag i vad forskare har definierat som utmärkande för kluster: Ett kluster är en samling företag och institutioner inom ett visst geografisk område som

² Visanu är ett nationellt program för utveckling av innovationssystem och kluster, och är ett samarbete mellan Invest in Sweden, Nutek och Vinnova.

arbetar inom liknande branscher. Klustrets parter är sammanlänkade både uppåt och nedåt i värdekedjan genom köp- och säljrelationer, men kan också vara konkurrenter eller bara företag som drar nytta av samma infrastruktur eller konsultation. Många kluster involverar även statliga myndigheter eller andra institutioner så som skolor och universitet. Detta sätt, på vilket vi valt att använda klusterbegreppet, ligger också nära den syn som Porter uttrycker i senare artiklar i ämnet.

3.4.2 Hur uppstår kluster?

Kluster kan uppstå på flera sätt, många gånger är det ren slump att vissa nätverk växer sig starka (ITPS, 2004)³. Kluster kan uppstå runt ett lokalt behov av en specifik tjänst eller produkt. De kan också träda fram ur en lokal resurs, såsom metallfyndigheter eller goda förutsättningar för till exempel vinodling. Kluster som dessa har ofta en djup historisk förankring, där verksamheten har utövats i regionen under generationer. Kluster kan även växa fram runt ett eller flera företag, som med sin tyngd och storlek bidrar till en framväxande struktur av underleverantörer och forskning. Även universitet och högskolor kan bidra till att kluster växer fram. Då företagen ofta är i behov av kvalificerad arbetskraft är det naturligt att de söker sig till platser där sådan är lättillgänglig.

Myndigheter spelar en stor roll om ett bra klusterklimat ska kunna uppstå. Det är myndigheter som ska se till att det finns en fungerande infrastruktur och som ska locka nya kreativa invånare till området. Även universitet och högskolor spelar en stor roll i sitt arbete med att få fram den kompetens som företagen efterfrågar. Det ligger i bägge parter intresse att det finns ett gott samarbete, då även universitetet/högskolan behöver företagen till projekt och forskning. (NUTEK, 2001)

3.4.3 Vad gör kluster viktiga?

Genom att integreras uppåt och nedåt i värdekedjan stärker företag varandra och kan utveckla snabbare och bättre kanaler för kommunikation. Enligt Michael E. Porter kan ett kluster emellertid inte vara slagkraftigt utan konkurrens. Klustret ger företagen en bra överblick över utvecklingen i branschen och de kan på så sätt hålla sig uppdaterade med vad som kommer att krävas i framtiden inom forskning och utveckling. Genom rivaliteten kan företagen i klustret bli allt mer produktiva och kostnadseffektiva (Porter, 1998).

Klustret verkar som en innovativ gryta där entreprenörer lättare kan komma fram genom nyföretagande och avknoppningar. En stor del av de innovationer som kommer från företag görs i samverkan med omgivningen och inte i isolerade miljöer (Sölvell, 2000). I ett kluster blir inträdesbarriärerna för nystartade företag lägre än på annat håll, då det

³ ITPS är Institutet för Inrikespolitiska Studier.

mesta av arbetskraft och infrastruktur redan finns samlat på ett och samma ställe. Det är också lättare att få tillgång till finansiering, då lokala investerare är bättre insatta i branschen och i vilka risker eller möjligheter som kan vara aktuella. (Porter, 1998) På detta sätt växer klustret och blir starkare.

Företag inom samma bransch kan även dela på de tjänster som bara behövs vid vissa tillfällen, genom att anlita konsultfirmor. Klustret i sig verkar som en magnet på kvalificerad arbetskraft. Det attraherar arbetskraft utifrån, som sedan tenderar att röra sig mellan olika företag i klustret, vilket bidrar till att minska företagets rekryteringskostnader. Genom sin geografiska närhet, minskas även transaktionskostnaderna vid affärer mellan företag och gör kluster attraktiva för kunder. Detta gör att kundbesök kan samordnas på ett effektivare sätt.

Porter poängterar att innovationer är viktiga och drivande i ett kluster, detta för att företagen i klustret hela tiden måste förändra sig och bli bättre för att kunna möta hotande konkurrens utifrån. Att företag i klustret slås ut ses därför inte som något negativt utan som ett nödvändigt ont för att klustret ska kunna fortleva och utvecklas (Porter, 1990). Porter menar dock att nedläggningar även kan vara skadliga för klustret. Om ett eller flera betydelsefulla företag i klustret förlorar sina komparativa fördelar finns det risk för kedjeeffekter inom klustret. Andra företag inom klustret som riktat sig för mycket mot den lokala marknaden riskerar att slås ut när deras marknad försvinner. Porter tar i detta resonemang Sveriges tidigare starka varvsindustri som exempel, där nedläggningar drog med sig flera andra företag som inte hunnit rikta in sig mot en internationell marknad (Porter, 1990).

3.4.4 Diamantmodellen

Michael E. Porter (1990) introducerade *diamantmodellen*. Modellen ska ge betraktaren en bild av de faktorer som samspelar för att ge en nation eller en region framgång inom ett specifikt område. Diamanten består av faktorförhållanden, efterfrågeförhållanden, relaterad och stödjande industri samt strategi, struktur och rivalitet.

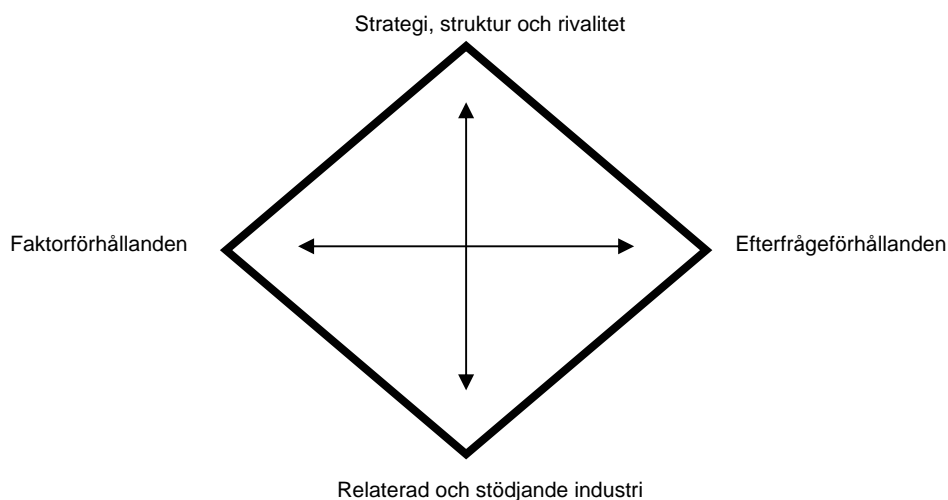
Faktorförhållanden består av den input som är nödvändig för att en region ska bli konkurrenskraftig inom en viss bransch. Porter skiljer mellan grundläggande tillgångar som naturresurser, finansiellt kapital, utbildad arbetskraft och gynnsamt klimat, och på avancerade resurser såsom fysisk och digital infrastruktur, tillgång till forskning, samt välutbildad arbetskraft. Det är framför den senare gruppen som kan ge ett kluster komparativa fördelar.

Efterfrågeförhållanden är viktiga då en lokal marknad pressar företagen till att producera bättre och billigare lösningar för att tillgodose lokala behov. De lokala kunderna kan även ge information om vändningar i efterfrågan. Klusterföretagen kan på så sätt ligga före konkurrenter i

lanseringar av nya produkter samt få varningar vid förändringar i kundernas behov. Detta resulterar i en bättre konkurrensposition.

Relaterande industri ger möjlighet till stärkande allianser mellan liknande företag. Det ger också möjligheter för företag att ta vara på forskningsresultat som inte är möjliga eller önskvärda att utveckla i andra företag. För att kunna ligga i framkanten av utvecklingen är det även viktigt för företagen att ha tillgång till effektiva och utvecklande underleverantörer. Om ett företag inte kan få tag på konkurrenskraftig och kvalitetssäkrad input från sina underleverantörer, kommer även slutprodukten att bli lidande.

Strategin, både hos företagen och hos regionen, utgör en del av den fjärde faktorn i Porters diamant. Strategin ligger till grund för det långsiktiga utvecklandet av företaget och affärsklimatet. Den andra delen är *rivaliteten* mellan företagen, som stärker konkurrenskraften och gör företagen uppmärksamma på vad som krävs för att överleva på en global marknad.

Figur 2: Porters diamantmodell (Porter, 1990)

För att uppnå konkurrensfördelar gentemot konkurrerande regioner måste faktorerna i modellen samspela och stärka varandra. Delarna kan inte isoleras, då de är ömsesidigt beroende av varandra.

Utanför modellen finns det ytterligare två faktorer som kan påverka dynamiken i diamanten, *statliga myndigheter* och *slumpen*. Staten har genom sin lagstiftande och beslutande makt i samhället en inverkan på hur framgångsrika och konkurrenskraftiga företagskluster byggs upp. Staten kan genom t ex utbildningsåtgärder eller införande av standards. Staten verkar i många länder även som kund till landets företag. Slumpen har historiskt visat sig spela en stor roll för vilka företag som når framgång. Med slump menas faktorer som varken företaget eller det egna landet kan

styra. Detta kan vara krig, politiska beslut i andra länder eller störningar i världsekonomin.

3.4.5 Kritik mot klustermodellen

Det har förts fram stark kritik mot Porter och hans klusterteorier. Mycket av denna kritik har sin grund i att Porter har haft svårt att ge en klar definition av klusterbegreppet. Boken *The competitive advantage of nations* (1990) berör, som namnet antyder, framför allt hur länder skaffat sig komparativa fördelar genom kluster. Kluster definieras här som företag, länkade till varandra genom olika relationer, som kan men inte behöver vara lokaliserade inom samma geografiska område (Porter, 1990). Under senare delen av 90-talet har Porter dock ändrat sin syn på vad ett kluster är och definierar nu begreppet såsom:

”a geographically proximate group of interconnected companies and associated institutions in a particular field, linked by commonalities and complementarities” (Porter, 1998)

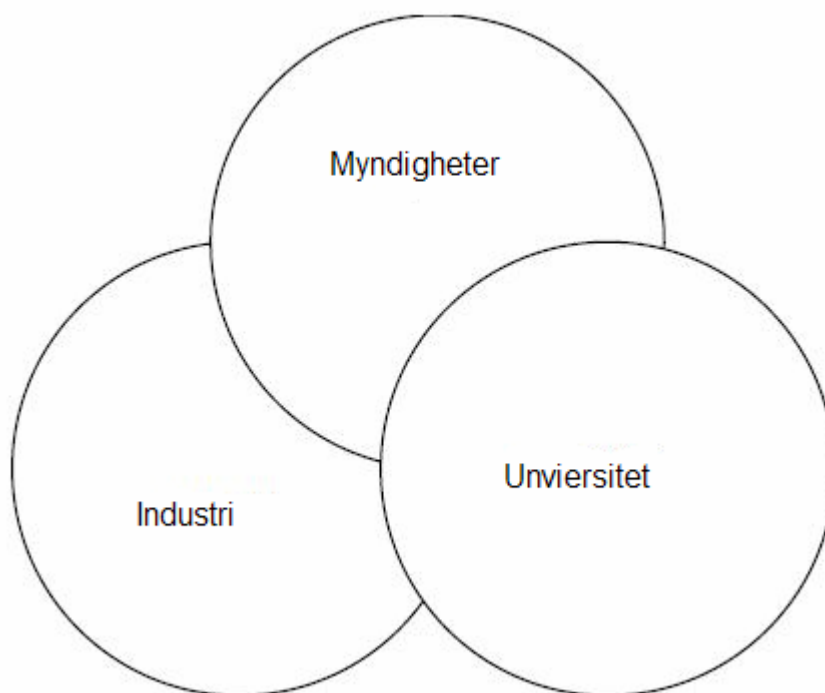
I denna definition har Porter ändrat begreppet till att kräva en geografisk närhet mellan parterna i klustret. Kluster har även gått från att endast handla om företag till att inkludera andra institutioner, såsom universitet och myndigheter. Att det inte finns någon klar definition av vad ett kluster är, medför att olika författare tolkat begreppet på olika sätt vilket kan försvåra forskning och argumentation (Robinson, 2003).

Det har ifrågasatts vad som är nytt med klusterbegreppet, flera kritiker (bland annat Martin & Sunley, 2000) har hävdad att kluster inte är något annat än en omskrivning av företagsdistrikt. Detta ger utrymme åt ytterligare kritik, då det inte står klart om kluster är ett empiriskt eller teoretiskt begrepp. Även här grundar sig förvirringen delvis i att Porter själv ändrat sin ståndpunkt från empiriskt till teoretiskt begrepp. Om kluster definieras ur empiri kan man relativt lätt läsa ut höga koncentrationer av en viss sorts företag inom en region. Detta innebär dock inte att de relationer mellan företag som Porter beskriver i sina senare artiklar existerar. Det kan finnas en hög koncentration av företag i samma bransch utan att kvantiteten i sig har någon positiv inverkan på företagen. Mängden företag kan ha med andra parametrar att göra, så som specifika naturtillgångar eller väl utbyggd infrastruktur.

Bristen på ett väldefinierat begrepp i kombination med populariteten i användandet av klustret som utredningsunderlag har resulterat i att en mängd platser, inte minst i Sverige, har blivit definierade som kluster. Inom ITPS, NUTEK och VINNOVA finns en tendens att applicera klusterbegreppet på allt från filmindustri i Trollhättan till musikproduktion i Hultsfred (ITPS, 2004). Detta är i sig inte fel, då de definitioner som valts för kluster går att applicera på dessa platser. Problematiken ligger i att det finns en risk för urvattnande av begreppet, då fler och fler platser kan säga sig besitta de kvalitéer ett kluster kräver.

3.5 Trippel-helix-modellen

Trippel-helix-modellen är en modell, som försöker fånga upp de många relationer som berör innovationsprocesser under olika tidpunkter. Modellen beskriver förhållandet mellan universitet, industri, och myndigheter, där institutionernas roller ofta går in i varandra och kan variera över tiden. I trippel-helix-modellen integreras enheterna mer än i tidigare modeller för gränsöverskridande mekanismer. Uppmuntran till gränsöverskridande aktiviteter och länkningsmekanismer har blivit en naturlig del av regionala strategier för att uppnå en kunskapsbaserad ekonomisk utveckling. Inom EU har det hittills varit vanligast att beslut ovanifrån har startat processen, i USA har det varit vanligare att processen har startats underifrån av enskilda institutioner. Oavsett vilket är trippel-helix-processer ett erkänt empiriskt fenomen (Etzkowitz, 2002).

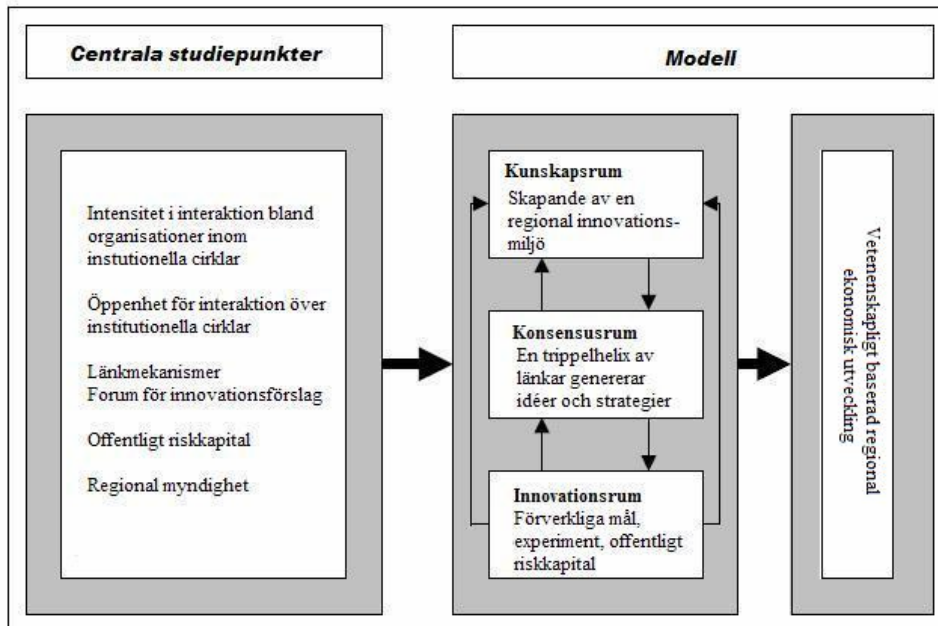

Figur 3: Trippelhelix-modellen (Etzkowitz, 2002)

På en regional nivå kan man säga att kunskaps-, konsensus- och innovationsrum uppstår där cirklarna överlappar varandra. Dessa utrymnen skapas då värderingar hos förespråkare för regional utveckling ändras, från att ensidigt fokusera på att förbättra företagsklimatet, till att försöka skapa en kunskapsbaserad ekonomisk utveckling. En indikator på detta håller på att hända är när universitets och högskolors engagemang i regionala utvecklingsfrågor ökar.

Det första steget i denna trestegsprocess för kunskapsbaserad ekonomisk utveckling är skapandet av kunskapsrum, vilket innebär att lokala F&U-

aktiviteter inom vissa områden koncentreras. I det andra steget, skapandet av konsensusrummet, omvandlas kunskapsrummen från potentiella till verkliga källor för ekonomisk och social utveckling. Detta sker genom att personer med olika bakgrund och olika perspektiv träffas i syfte att generera nya strategier och idéer. I det tredje steget skapas innovationsrummet, en ny organisationsmekanism som syftar till att förverkliga de mål som definierats i konsensusrummet. Den viktigaste processen i detta steg är att tillföra nyetablerade företag med privat- och publikt riskkapital, teknisk assistans och ekonomiska råd. Vilka institutioner som tar vilka roller under denna trestegsprocess kan variera.

Figur 4: En modell för utvärderingar av regionala innovationssystem. (Etzkowitz, 2002)

Trippel-helix-modellen får också innebörder för utvärderingsmetoder av regionala innovationssystem. Istället för att fokusera på vad som kan göras internt inom de olika institutionerna flyttas fokus mot vad som sker på utsidan av dem. Institutionerna analyseras inte som autonoma enheter, det är istället kvaliteten och kvantiteten på relationerna mellan institutionerna som analyseras. Nätverk och sociala strukturer tillskrivs större betydelse för regional utveckling, än det lokala företagsklimatet (Etzkowitz, 2002).

3.6 Lokaliseringsöverväganden hos företag

3.6.1 Informell kunskapsöverföring

Informell kunskapsöverföring över företagsgränserna används ofta som ett argument för varför multinationella företag väljer att lokalisera sig i kluster. Detta strider emellertid mot beteendet hos sådana företag, vars organisationsstrukturer ofta syftar till formalisering och internalisering av informationsöverföring (McCann et al., 2002). För att ett multinationellt företag ska kunna dra fördel av informella mekanismer, krävs det en

närmast total decentralisering av organisationsstrukturen. Om däremot tillgång på kvalificerad arbetskraft är av avgörande betydelse, kan lokalisering till ett område som redan har god tillgång till personal med branschspecifik kompetens hjälpa till att reducera företagets rekryteringskostnader.

Ett multinationellt företag kan välja att lokalisera sig i ett dynamiskt kluster. Detta kräver emellertid att den del av företaget som verkar i klustret, kan verka nästan helt autonomt och vara tillräckligt litet och flexibelt för att stå emot tunga interna kontrollprocesser. En annan möjlighet är att välja att lokalisera delar av företaget som ett kluster för att få en intern dynamik att uppstå, samtidigt som företaget behåller kontrollen över sina aktiviteter och kan försäkra sig om att information hålls internt. En tredje möjlighet är att lokalisera sig efter de klassiska lokaliseringsargumenten, i form av investeringskostnader, personalkostnader och markkostnader.

3.6.2 Kunskapsöverskott

En del av den kunskap som företag och universitet genererar genom forskning och utveckling, utgör ett överskott och kan exploateras av andra företag. Om möjligheterna att ta del av kunskapsöverskottet är relaterat till avståndet till kunskapskällan, borde geografisk koncentration uppstå – särskilt då kunskapsöverskott kan antas spela en viktig roll (Audretsch, Feldman, 2004) Ju mer forskning och utveckling inom företag och universitet och avancerad arbetskraft betyder för en bransch, desto större är chansen att kluster uppstår.

Några av de viktigaste besluten multinationella företag fattar, rör lokaliseringen av olika aktiviteter i värdekedjan. Trots detta finns det relativt lite forskning som studerar vilka faktorer som driver lokaliseringen av ett multinationellt företags aktiviteter inom forskning och utveckling. Ofta har man utgått ifrån att dessa företag förlägger forskning och utveckling inom hemlandet. Nyare forskning visar emellertid att företag i allt snabbare takt förlägger forskning och utveckling utomlands (Feinberg, Gupta, 2004). Att allokera ansvar för F&U till utländska enheter blir allt viktigare, inte bara som kunskapsöverförare från hemlandet – utan också som kunskapskälla för hela företaget.

Potentiella kunskapsöverskott borde vara viktigt vid lokaliseringsbeslutet, då forskning inom ekonomisk geografi visar att överskott av tekniskt kunnande tenderar att uppstå lokalt, och att sådana överskott ger signifikant bättre avkastning på ett företags investeringar inom F&U (Feinberg, Gupta, 2004). Detta är intressant, då man skulle kunna tro att den ökade lättörligheten av både människor och kunskap borde göra att kunskapshöjande mekanismer kan ske oberoende av plats. Geografisk närhet innebär möten ansikte mot ansikte både i officiella och sociala sammanhang. Det ökar också sannolikheten för att personal rör sig mellan

olika företag. Dessa möten verkar vara den enskilt viktigaste faktorn för varför kunskapsöverskott uppstår lokalt.

En större F&U-budget hos ett företag bidrar generellt till att tillgången på tekniskt kunnande blir större och att chansen att kunskap rinner över till andra företag ökar. En växande F&U-budget innebär också ofta fler vetenskapsmän och ingenjörer, vilka potentiellt kan byta företag och därmed bidra till att rörligheten företagen emellan ökar. Empiriska studier visar att ju större F&U-investeringar ett företag gör inom en bransch och inom en region, desto högre blir avkastningen på andra företags investeringar inom F&U. Det är emellertid inte bara storleken på F&U-budgeterna som spelar roll. Ju fler företag F&U-utgifterna sprids emellan, desto större blir diversiteten bland teknikprojekten och därav ökar även den kunskapsbas som ligger till grund för potentiella spridningseffekter (Feinberg, Gupta, 2004).

Multinationella företag lägger stor vikt vid utsikterna för kunskapsöverskott från konkurrenter vid lokalisering av F&U-aktiviteter, även om traditionella faktortillgångar också tas i beaktande. Koncentrationen av F&U-intensiva industrier förväntas därför fortsätta öka (Feinberg, Gupta, 2004).

3.7 Sammanfattning av teorier

I detta avsnitt sammanfattas de teorier som ligger till grund för analysen i kapitel 5.

Kreativt kapital

I sin teori om kreativt kapital identifierar Richard Florida (2003) den grupp av människor som utgör motorn för ekonomisk tillväxt; den kreativa klassen. Den kreativa klassen består dels av nytänkare och innovatörer, dels av experter inom olika forskningsintensiva områden. Medlemmarna i den kreativa klassen ställer högre krav än andra när det gäller utbudet av aktiviteter och nöjen, och lokaliserar sig i kreativa center där dessa behov tillgodoses.

Nätverk, allianser och relationskapital

Företag använder strategiska nätverk till att samla information, lära av andras kunskaper, samt få tillgång till marknader, kapital, varor, tjänster och andra resurser (Gulati et al., 2000). Med nätverk kan företag uppnå konkurrensfördelar, få tillgång till nya teknologier och kunskaper utanför företagets gränser, uppnå skalfördelar, eller dela risk (Kale et al., 2000). I de flesta fall innebär nätverk en blandning av samarbete och konkurrens.

Då företag samarbetar, byggs förtroende upp mellan personer i de olika företagen, och nära personliga band utvecklas. Ömsesidigt förtroende, respekt och vänskap på individnivå mellan alliansföretag brukar benämnas relationskapital. Ett stort relationskapital bidrar till ett effektivare och friare utbyte av kunskap och information mellan alliansföretagen, genom

att riskerna för opportunistiskt beteende minskar. Unga företag med omfattande nätverk får en tidig komparativ fördel, genom en rikare tillgång till relevant information och kunskap.

Avknoppningar

Avknoppningar från företag fyller en funktion som överförare av kunskap ifrån etablerade företag till nya verksamheter. Ett avknoppat företag som samarbetar med sitt moderbolag, kan kombinera det lilla företagets innovationskraft med det stora företagets resurser.

Kluster

Ett kluster är en samling företag och institutioner inom ett visst geografisk område som arbetar inom liknande branscher. Klustret verkar som en innovativ gryta där entreprenörer lättare kan komma fram genom nyföretagande och avknoppningar. Företag inom samma bransch kan dela på de tjänster som bara behövs vid vissa tillfällen, och klustret i sig drar till sig kvalificerad arbetskraft.

Kluster kan utvärderas med hjälp av diamantmodellen. Den ska ge betraktaren en bild av de faktorer som samspelar för att ge en nation eller en region framgång inom ett specifikt område. Diamanten består av faktorförhållanden, efterfrågeförhållanden, relaterad och stödjande industri samt strategi, struktur och rivalitet.

Trippel-helix-modellen

Trippel-helix-modellen försöker fånga upp de många relationer som berör innovationsprocesser under olika tidpunkter. Modellen beskriver förhållandet mellan universitet, industri, och myndigheter. Där de olika institutionerna möts, uppstår utrymme för innovationer. Vid en analys av regional utveckling med hjälp av modellen fokuserar man mer på nätverk och sociala strukturer, än på det lokala företagsklimatet.

Lokaliseringsöverväganden hos multinationella företag

Ett multinationellt företag kan ha svårt att dra fördel av de informella mekanismerna i kluster, då det kräver en närmast total decentralisering av organisationen i företaget. Däremot kan ett multinationellt företag dra fördel av den ökade tillgången på kvalificerad arbetskraft i ett kluster. Vidare kan det finnas fördelar för multinationella företag att lokalisera de kunskapsintensiva aktiviteterna i värdekedjan till kluster.

En del av den kunskap som företag och universitet genererar genom forskning och utveckling, utgör ett överskott och kan exploateras av andra företag. Sannolikheten att kunskapsöverskott uppstår borde spela roll för lokaliseringen av företag. Ju högre koncentrationen av forskning inom ett begränsat geografiskt område är, desto större är sannolikheten att överskottseffekter uppstår. På detta sätt kan högre forskningsbudgetar hos omkringliggande institutioner leda till högre avkastning på egna investeringar inom forskning och utveckling.

4 Ericsson i Lund

I detta kapitel ges en kort redogörelse för Ericssons historia. Fokus ligger på företagets utveckling i Lund.

Samma år som Alexander Graham Bell uppfann telefonen, 1876, öppnade Lars Magnus Ericsson en mekanisk verkstad på tretton kvadratmeter på Drottninggatan i Stockholm. Ericsson insåg telefonens möjligheter, men upptäckte svagheter i Bells konstruktion. Han började förbättra apparaten, vilket ledde till den första handmikrotelefonen som blev en stor succé.

År 1956 konstruerade företaget sin första mobiltelefon. Den var lika stor som en resväska och vägde fyrtio kilo. På den tiden fanns det nästan inga mobilabonnenter, och det skulle dröja en lång tid innan mobiltelefonen skulle bli en kommersiell framgång.

Beslutet att förlägga utvecklingen av mobiltelefoner till Lund kom närmast till av en slump. Dåvarande VD, Åke Lundqvist, var övertygad om att mobiltelefoni skulle bli framtidens storsäljare. Men koncernledningen var inte av samma åsikt, de ville vid ett tillfälle lägga ner allt utvecklingsarbete av terminaler och istället satsa enbart på systemen. Lundqvist var säker på att man aldrig skulle kunna utveckla mobiltelefonen i ett hus som dominerades av mobilsystemutveckling. Man beslutade sig därför för att sära på telefoner och system. År 1983 flyttade Ericsson in i den nya forskningsbyn Ideon i Lund. Av de tjugofem första personerna i utvecklingsteamet var nitton nyexaminerade civilingenjörer från LTH. Företagets kraftiga expansion under senare delen av åttiotalet ledde till att en ny forskningsanläggning anlades utanför Ideon.

Under slutet av nittiotalet hade Ericsson stora problem med lönsamheten inom terminalverksamheten. Den globala lågkonjunkturen under början av 2000-talet vidgade problemen till att även omfatta systemsidan. För att komma till bukt med de stora förlusterna minskade koncernen antalet anställda från 107 000 till 50 000 på bara några års tid. Som ett led i omorganisationen av terminaltillverkningen valde Ericsson att starta ett joint venture tillsammans med Sony. I oktober 2001 lanserade Ericsson och Sony Corporation det gemensamt ägda företaget SonyEricsson Mobile Communications. SonyEricsson har ca femtusen anställda världen över, varav drygt 1 200 arbetar i Lund. Huvudkontoret är beläget i London.

I samband med bildandet av SonyEricsson bildade Ericsson också det helägda dotterbolaget Ericsson Mobile Platforms, beläget i Lund. Företaget utvecklar och licensierar ut plattformar för mobila terminaler. Största kunden, med ungefär sjuttio procent av omsättningen är i dagsläget SonyEricsson. Bland övriga kunder finns företag som Sharp och LG Electronics. Ericsson-företagen i Lund har sammanlagt knappt tvåtusen anställda och ligger grannar med varandra.

5 Empiri

I detta kapitel har vi sammanställt resultatet från de intervjuer vi gjort, både med nyckelpersoner och med företag via telefon. Olika aktörer i regionen ger här sin syn på de fenomen vi ämnat undersöka.

5.1 Ericssons betydelse

Alla vi talat med är överens om att Ericsson spelade en avgörande roll för Ideons tillkomst år 1983, då Ericsson lade sitt nya utvecklingslabb för mobiltelefoner till Lund och Ideon. Under de år som gått sedan dess har Ericsson växt sig allt större i Lund, och andra företag har tillkommit genom Ericssons närvaro. Till exempel har den del av Teleca som tidigare hette AU System växt fram mestadels genom kundrelationen till Ericsson i Lund. Thomas Barge, VD för Cybercom Syd, berättar om Ericssons roll:

”Om man tittar på hela regionen så är det så att Ericsson är någon form av ett draglok och det skapar idéer runt omkring och det är företag som mer eller mindre dyker upp enbart på grund av Ericsson.”

Samtidigt som Ericsson mer än halverat sin globala personalstyrka, har man expanderat något i Lund. I dagsläget arbetar knappt tvåtusen personer på Ericsson-företagen i Lund. Att Ericssons betydelse för Lund och regionen har ökat med åren, är en bild som de flesta håller med om. Peter Höjerback, VD för Öresund IT Academy, betonar att Ericsson är betydelsefullt både som kund och som förebild för nyetablerade företag. Ett företag som växt fram med Ericsson som första och största kund är Scalado, som utvecklar mjukvara för bildbehandling på mobiltelefoner. Magnus Ingelsten, chef för marknadsföring och försäljning vid Scalado, intygar Ericssons betydelse för företagets tidiga utveckling:

”Vi hade inte funnits här utan Ericsson.”

Av de tvåhundra företagen vid Ideon är ungefär fyrtio procent verksamma inom IT eller telekom. Hans Möller, VD för Ideon, kan tänka sig att samtliga dessa företag har eller har haft någon sorts koppling till Ericsson. Ericssons närvaro och egenskap av referenskund har spelat en avgörande roll för underleverantörer verksamma vid Ideon, som till exempel Scalado och TAT. Men det är inte bara för de yngsta företagen Ericsson spelar en stor roll. Ericsson i Lund står till exempel för cirka sextio procent av omsättningen hos Cybercom Syd, sjuttio procent av omsättningen hos Lundinova, samt femtio procent av omsättningen hos Enea Datas Malmökontor.

5.2 Informella nätverk

”Nätverken i regionen är a och o. Det lär man sig med tiden.”

– Thomas Barge, VD, Cybercom Syd

De informella nätverken kring Ericsson spelar en viktig roll för många lokala företag och för LTH. Representanter ifrån lokala myndigheter lyser dock med sin frånvaro i de informella nätverken.

Många Ericsson-anställda i Lund, även merparten av cheferna, har en studiebakgrund i Lund. Många forskare och chefer hos både Ericsson och underleverantörer är civilingenjörer ifrån LTH. Redan under studietiden läggs grunden till nätverk mellan anställda vid Ericsson, LTH, och andra företag i regionen. Nätverken mellan personer vid Ericsson och LTH förstärks sedan ytterligare genom forskningssamarbeten och en utbredd rekrytering av forskare till Ericsson. Ericsson har genom åren tagit hand om många examensarbetare från LTH och varit en första arbetsgivare för många nyexaminerade civilingenjörer.

”Det är nog så att åttio procent av teknikcheferna är examinerade från LTH.”

– Mats Lindoff, CTO, SonyEricsson

För många unga civilingenjörer har Ericsson blivit en språngbräda innan nya utmaningar tar vid. De nätverk och den erfarenhet en mångårig anställning vid Ericsson ger, gör Ericsson-veteraner attraktiva för chefsposter bland de mindre företagen i omgivningen. Många av företagen i regionen har chefer och andra nyckelpersoner med Ericsson-bakgrund. Dessa personer använder sina informella nätverk när de förhandlar med Ericsson åt sin nya arbetsgivare. Mats Lindoff berättar hur det kan gå till när Ericsson väljer underleverantörer:

”Det är ingen högre makt som planerar sådant här, utan det är nätverk och folk som sitter i småbolag som använder sina kontakter.”

Magnus Ingelsten, chef för marknadsföring och försäljning hos Scalado, medger att hans nätverk spelat en roll då han fick chefsjobbet på Scalado. Några andra exempel på chefer med chefserfarenhet från Ericsson är Henric Isacsson, VD för SwitchCore, och Örjan Johansson, VD för Anoto Group. Ledningens personliga relationer till nyckelpersoner inom Ericsson utgör en viktig tillgång för flera av de mindre företagen. Mats Lindoff ger ett exempel på vänskapsbanden:

”Jag käkade lunch med Örjan Johansson på Anoto här om dagen.”

För Scalado innebär Magnus Ingelstens informella nätverk att företaget får tillgång till mer information än vad det formella samarbetsavtalet mellan Scalado och Ericsson medger, det finns ett ömsesidigt förtroende. Mats Lindoff bekräftar vikten av förtroendekapital:

”Folk som gör hostile takeovers, sticker, eller läcker information är rökta. Det ryktet är ute ur den här korridoren på en kvart. Sådana har ingen chans.”

Det är emellertid inte enbart bara gemensamma erfarenheter ifrån LTH och Ericsson som leder till att informella nätverk byggs upp. Som liten universitetsstad stimulerar miljön i Lund till möten mellan människor med liknande befattningar på ett annat sätt än i större städer. Hans Möller utvecklar:

”Det är klart att eftersom allting är så nära här i Lund, det är ju gångavstånd till allting, så är det klart att sannolikheten att informella möten uppstår är oändligt större än om man är utspridda i en delstat eller på en kontinent.”

Ericsson har ingen uttalad policy att välja lokala underleverantörer framför andra. Däremot ger de ökade möjligheterna till personliga möten de lokala aktörerna en konkurrensfördel. Personliga relationer och informella nätverk glider ihop med formella nätverk och det kan vara svårt att skilja dem åt. Ulf Körner berättar om relationerna:

”Tittar du på VD:arna för Anoto, de högsta i Ericsson, Axis, Teleca... så känner de varandra som kompisar. Det nätverket är viktigt.”

Samtidigt är Ericsson ett multinationellt företag och verkar på en internationell marknad. För Ericsson ligger det inget egenintresse i att hjälpa till att höja den lokala kompetensnivån, genom att sprida ut kunskap. I vilken utsträckning Ericssons närvaro ändå leder till en ömsesidig regional kunskaphöjning inom telekom, verkar det råda delade meningar om. Magnus Ingelsten menar att företagen hjälps åt med att höja varandras kompetenser. Thomas Barge håller med till viss del:

”Det finns vissa saker som är kärnkompetensen för Ericsson. Det är en kompetens som bara är intressant för Ericsson och som de absolut inte släpper utanför sig. Sedan finns det mer perifera kompetenser som de gärna delar med andra.”

Samtidigt menar Thomas Barge att Ericssons intresse av lokala nätverk och lokalt kunskapsutbyte inte ska överdrivas:

”Ericsson är ett multinationellt företag. De har sina nätverk betydligt mer internationellt än regionalt.”

Ericsson har ett mycket utvecklat samarbete med LTH, både formellt och informellt. Närheten mellan Ericsson i Lund och LTH är en viktig grund för samarbetet. Både Stefan Höst och Ulf Körner vid LTH och Mats Lindoff vid Ericsson betonar hur viktiga de personliga mötena och de informella nätverken är för samarbetet.

”Världen består av kaffemöten. Kaffemöten har man inte på Internet. Det är bara så.”

– Mats Lindoff, CTO, SonyEricsson

De informella nätverksrelationerna mellan LTH och näringslivet är utbredda. Även i dessa nätverk är relationskapitalet av stor vikt. Mats Lindoff berättar om det ömsesidiga förtroende som finns mellan LTH och Ericsson:

”Om man var elak journalist skulle man säga att det är vänskapskorruption. Men det andra är trust. Vi litar på att Boris spenderar den halva miljonen kronor som vi har på ett juste sätt, därför att vi känner honom, vi litar på honom, vi litar på den forskning han gör och de forskare han utbildar, att man har nytta av det, och kanske anställer vi några av dem senare.”

Personer från Lunds Universitet sitter dessutom i företagsstyrelser och vice versa. Till exempel har Ulf Körner suttit i Cybercoms styrelse och Mats Lindoff i LTH:s styrelse.

Det kan även finnas nackdelar med starka informella nätverk. Magnus Ingelsten menar att det ibland kan vara svårt för lokala aktörer att bli tagna på allvar. Det kan vara svårt att bli profet i sin egen hemstad menar Ingelsten, och säger:

”Ett lokalt företag blir inte lika seriöst bemött i början, eftersom sannolikheten att det finns ett företag med världsledande teknik som ligger på Ericssons bakgård, inte är lika hög som om det kom ifrån Silicon Valley eller Japan.”

5.3 Avknoppningar

Det finns inga direkta avknoppningsföretag från Ericsson i Lund. Det närmaste man kommer en avknoppning är Anoto Group, som till viss del byggdes upp av tidigare anställda vid Ericsson. Flera av intervjupersonerna påpekar att det inte är ett Ericsson-specifikt fenomen, utan ett svenskt eller kanske till och med europeiskt fenomen.

”Det finns ingen tradition i de stora företagen att knoppa av.”

– Peter Höjerback, VD, Öresund IT Academy

”Det är inte just här. Det är Sverige och kanske till och med Europa. Det är väldig skillnad på den strategi som amerikanska företag har, där man i motsvarande situation kanske skulle stimulera till avknoppningar.”

– Hans Möller, VD, Ideon

Bilden bekräftas av Mats Lindoff:

”Vi har inte aktivt promotat det.”

Däremot har personalrekryteringar av tidigare Ericsson-anställda spelat en stor roll för många nyetablerade företag. Magnus Ingelsten på Scalado berättar att han har överfört kunskaper om organisation, beslutsprocesser och arbetssätt ifrån Ericsson. Nio av de femton företag vi kommit i kontakt med⁴ har anställda som tidigare har arbetat på Ericsson. Hans Möller bekräftar bilden:

”Utbytet av anställda är nog större här i Lund än på många andra ställen.”

Ericsson försöker inte aktivt hindra personer som vill lämna företaget. Däremot finns det några outtalade regler som Ericsson och underleverantörer förhåller sig till. Man försöker inte köpa över personal som inte aviserat att den vill lämna sin tjänst. Man slutar inte heller på Ericsson, för att sedan direkt börja arbeta som konsult åt Ericsson.

5.4 Ericsson och universitetet

”Vi skulle inte finnas här om inte universitetet fanns här. Vi skulle inte finnas här om inte tekniska högskolan fanns här. Vi skulle inte finnas här om inte ekonomihögskolan fanns här... Det är en symbios som är ganska faschinerande.”

– Mats Lindoff, CTO, SonyEricsson

Lunds Universitet spelar en avgörande roll för Ericssons lokalisering i Lund. Ericsson i Lund har ett nära samarbete och bedriver många forskningsprojekt tillsammans med LTH. LTH och Ericsson söker bidrag ifrån statliga stiftelser och EU tillsammans, och många av forskarna på vissa institutioner vid LTH arbetar delvis åt Ericsson.

”Flera institutioner har forskningsuppdrag från Ericsson och har doktorander finansierade av Ericsson.”

– Ulf Körner, Professor, LTH

⁴ Vi har här bortsett från de referensföretag vi använt, där ett av två har en Ericssonveteran anställd.

”Av dem som har disputerat på den här den institutionen, av de jag känner, vilket är ett tiotal, så jobbar majoriteten på Ericsson.”

– Stefan Höst, Utbildningsledare, LTH

Utvecklingen de senaste åren har gjort universitet och högskolor betydligt mer beroende av externa finansieringskällor. Stefan höst bekräftar:

”Det är betydligt viktigare med externa finansierare idag för institutionerna, det måste finnas extern finansiering.”

Vid de elektrotekniska institutionerna vid LTH kommer endast trettio procent av forskningsanslagen ifrån Lunds Universitet. Ulf Körner förklarar fördelningen:

”Tittar man på forskningsbiten, så får det här huset trettio procent från Lunds Universitet, femtio procent från forskningsråden, tio procent från Bryssel och kanske tio procent från företagen.”

Ulf Körner framhäver att ansökningar om centralt forskningsstöd är betydligt viktigare än direkt företagsstöd. Dessa ansökningar görs ofta ihop med någon part ifrån industrin. En stiftelse som VINNOVA är mycket industriorienterade och kräver i många fall att ett företag ska stödja en ansökning för att den ska behandlas. I dessa fall fyller Ericsson en viktig funktion.

Stefan Höst menar dock att det har blivit allt svårare att få finansiering ifrån forskningsråd, såsom Vetenskapsrådet och VINNOVA:

”Det är betydligt svårare att få sådana projektpengar idag än tidigare och därför är extern finansiering direkt från företagen mycket viktigare idag. Det är en drivande kraft för oss att gå ut och söka arbetspartner i den riktiga industrin.”

Stefan Höst berättar vidare:

”Vad som kan hända är att forskare finansieras helt av Ericsson under en tid... I mitt fall är det trettio procent, men det hade kunnat vara hundra procent.”

En viktig del av vad Ericsson får ut av universitetssamarbetena och sponsringen av forskning är att kreativiteten väcks till liv, bland annat genom de möten mellan Ericsson och forskare vid LTH som arrangeras några gånger om året:

”Mycket av sponsringarna... Kan vi ha ett bra brainstorming-möte med nyckelpersoner en gång i halvåret för att öppna våra hjärnor... Det finns en risk i ett sådant här bolag som är ganska slutet, att man blir introvert...”

– Mats Lindoff, CTO, SonyEricsson

”Vi har till exempel just nu en testakademi, just idag. Där sitter femton stycken, varav en hel del kommer från Ericsson.”

– Ulf Körner, Professor, LTH

Därtill är LTH beläget nära Ericsson, och dessutom betydligt billigare att lägga ut forskning på jämfört med de amerikanska motsvarigheterna. Mats Lindoff drar ett förenklat exempel:

”Om man hade startat ett labb i Stanford och varje ingenjör hade varit dubbelt så dyr, får man ut dubbelt så mycket av det? Svar nej!”

En del av de företag vi talat med, till exempel Apptus Technologies, samarbetar med LTH genom sponsring. Andra företag, såsom TAT och Telelogic, ber professorer och lektorer på LTH om råd vid rekrytering, för att på så sätt identifiera de duktigaste studenterna.

Det råder enighet om att utbildningarna vid LTH är ändamålsenliga och tillgodoser industrin med den kompetens den efterfrågar. År 2001 startade LTH en civilingenjörsutbildning med inriktning mot infocom, som en anpassning till ökad efterfrågan efter nyexaminerade civilingenjörer med goda kunskaper inom området. Både Mats Lindoff och Stefan Höst tycker att kompetensen hos LTH står sig väl i jämförelser med amerikanska toppuniversitet. Stefan Höst betonar vikten av att utbildningarna ligger i linje med vad näringslivet efterfrågar:

”Jag tycker att det är jätteviktigt att det finns en kontakt mellan själva utbildningen och näringslivet.”

Det har emellertid funnits perioder av missnöje gentemot LTH. Mats Lindoff berättar:

”Vi startade ett labb i Ronneby en gång i tiden, som nu är Symbians labb, därför att vi tyckte att Ronnebys mjukvaruutbildning var mer ändamålsenlig än LTH:s. Det retade upp dem till att starta en hel del och förändra sin utbildning.”

5.5 Klusterdynamik

Några av respondenterna ser hela regionen med danska sidan inräknad som ett tänkbart storkluster, där två kluster i de olika två länderna länkas samman, i en alltmer integrerad region. Andra begränsar sig till att se

klustret som Lund och Malmö med omgivning. Peter Höjerback på Öresund IT Academy säger:

”Det finns definitivt ett mobiltelefonkluster på och kring Ideon och Ericsson, och detta har förgreningar på den danska sidan.”

Ideons VD Hans Möller ser Ericsson i Lund, med kringliggande underleverantörer, som kärnan i ett telekomkluster. På frågan om det finns någon dynamik mellan den svenska och den danska sidan svarar Hans Möller:

”Nej, nästan obefintligt.”

Thomas Barge på Cybercom ser tveklöst att regionen har ett kluster inom telekom och menar att detta inte hade funnits idag om inte Ericsson hade funnits i regionen. Mats Lindoff vid Ericsson anser att diskussionen kring kluster är ganska ointressant. Lindoff menar:

”Den där hypen är väl för att nå professor ska skriva några nya böcker och så uppfann han ordet kluster.”

5.6 Integration av Öresundsregionen

Även om integrationen över sundet inte fått den fart som stat och kommun hade hoppats på, anser de representanter från näringslivet som vi talat med, att Öresund IT Academy gör ett bra jobb i sina ansträngningar att stärka banden inom regionen. Peter Höjerback på Öresund IT Academy anser att de främsta styrkorna i Lund är närheten till universitetet, och därmed tillgången på välutbildad arbetskraft, samt att det finns en infrastruktur av världsklass. Även om Öresundsbron inte har lett till en ökning av samarbetet över sundet i någon större utsträckning, så har den bidragit till en rad positiva förändringar för regionen. En fördel, som de flesta lyfter fram, är närheten till Kastrup. Thomas Barge på Cybercom berättar:

”Bron har gjort väldigt mycket. Man har flyttat en stor flygplats på tjugo minuters avstånd från Malmö. Du har närmare till Kastrup än vad du skulle ha från många ställen i Stockholm till Arlanda. Det är viktigt för regionen att ha närhet till en internationell flygplats. Det är det viktiga om man skulle titta på de internationella affärerna.”

Mats Lindoff på Ericsson anser att bron underlättat kontakterna med omvärlden, genom att det går snabbare att ta sig ut i världen, och genom att kunder lättare kan ta sig till möten på plats. Lindoff kan dock inte påminna sig om något samarbete med företag på den danska sidan av sundet. Stefan Höst och Ulf Körner vid LTH säger att det finns ett bra samarbete med universitetet och högskolorna på den danska sidan, men att detta inte har förändrats märkbart sedan bron byggdes.

”Ibland är det roligare att samarbeta med Australien än med Köpenhamn.”

– Ulf Körner, Professor, LTH

Även Höst och Körner framhåller närheten till Kastrup som den största förbättringen bron har fört med sig. Att det finns tillgång till goda kommunikationer underlättar skapandet av en dynamisk region. Flera av de personer vi har intervjuat beskriver närheten till kontinenten som något mycket positivt och något som borde framhävas mer vid marknadsföringen av regionen. Thomas Barge kommenterar:

”Om man jämför med andra regioner i Sverige så har du en väldigt låg pendlingstid. Du har en timmes kortare flygtid ut till Europa, varför pratar man inte om det?”

En annan fördel som lyfts fram är att närheten till Köpenhamn inneburit ett ökat utbud av nöjen, såsom teater, restauranger och shopping. Mats Lindoff säger angående bron:

”Frun och jag kan gå på teater... Rent privat så är den mycket bra...”

Genom att kunna ge lite av två världar, storstad och småstad, blir det enligt flera respondenter lättare att locka till sig kvalificerad arbetskraft, något som är avgörande för att överleva i en kunskapsintensiv bransch som telekom.

Flera av de vi talat med framhäver betydelsen av att regionen är trivsam att leva i. Detta resulterar i att det blir ett större steg att flytta därifrån. Mats Lindoff berättar skämtsamt:

”Alla är vi lokalt förankrade. Vi är väl många som har misslyckats med att övertyga våra fruar att flytta till andra jobb när vi har blivit headhuntade.”

Det nämns från flera håll att det fortfarande existerar en klyfta mellan Lund och Malmö, en kvarleva från den tid då Lund var universitetsstaden och Malmö den utpräglade arbetarstaden. Andra avfärdar att det fortfarande skulle finnas en rivalitet mellan städerna. Peter Höjerback säger:

”Jag tycker att det är en tramsig konflikt som är påhittad och som hålls vid liv av vissa människor som... jag vet inte... av eget intresse. Det är inte någonting som man borde ens erkänna. Det är pinsamt.”

5.7 Kommunens roll

Alla vi talat med är överens om att universitetet har stor betydelse för att skapa en grogrund för nyföretagande. Både Stefan Höst och Ulf Körner vid LTH tycker att Lund är en bra stad att verka i och upplever inte att det skulle vara svårt att locka till sig expertis utifrån. Båda menar dock att det är Lunds Universitetets goda rykte som är anledningen till att det är så. Kommunen anstränger sig inte märkbart för att marknadsföra den potential som ligger i universitetet.

”Lunds kommun, tycker jag inte satsar.”

– Ulf Körner, Professor, LTH

Ulf Körner anser även att kommunen skulle kunna göra mer för att påverka politiker på det nationella planet, för att få hjälp att marknadsföra och utveckla regionen.

Mats Lindoff anser att Ericsson inte är speciellt beroende av kommunen och konstaterar att kommunen troligtvis har mer att tjäna på Ericssons närvaro än tvärtom. Det har under åren förekommit meningsskiljaktigheter:

”Vi hade en lång fajt när vi byggde det här huset i mitten på 90-talet, för då hotade vi faktiskt att flytta till det som nu är Malmö högskoleområde i Malmö. Då fattade Lunds Kommun...”

– Mats Lindoff, CTO, Ericsson

Vad som borde göras är enligt Mats Lindoff svårt att sätta fingret på. För Ericssons del verkar det mest handla om samarbetsvilja och förståelse än om konkreta åtgärder. Som exempel på lyckade projekt pekar Lindoff på lundalänken, en busslinje som passerar Ericssons kontor vid vattentornet i Lund. Den har ökat möjligheten för Ericssons personal att ta sig till arbetet utan att behöva egen bil. Det är enligt Lindoff små detaljer som gör skillnaden:

”Jag brukar säga att det skulle vara en pizzeria i närheten så att folk inte behövde åka hem när de var hungriga.”

De andra företagen inom telekombranschen i regionen är inte lika stora och självständiga som Ericsson. Dessa företag skulle behöva växa sig större, för att minska sitt beroende av Ericsson. Flera av företagen saknar ett engagemang från kommunernas sida för att stimulera en sådan utveckling.

”Jag tycker inte man har från Malmö, Lunds sida uppmärksammat den kraft som finns i Lund inom telekomområdet.”

– Thomas Barge, VD, Cybercom

Forskningsbyn Ideon kom till för tjugo år sedan, på initiativ av länsstyrelsen, och har sedan dess drivit fram ett antal etablerade företag.

Trots det gör kommunen lite eller inget för att vårda forskningsbyn. Enligt Magnus Ingelsten på Scalado är det mycket gynnsamt för nystartade företag att etablera sig på Ideon. Där finns en kreativ kultur och tradition, som gör att man kan dra nytta av varandras närvaro och dela på tjänster. Att vara verksam i forskningsbyn är enligt Ingelsten en konkurrensfördel som kommunen bör uppmärksamma. Hyrorna på Ideon är idag höga och nystartade företag väljer i vissa fall att förlägga sin verksamhet närmare stan. Om kommunen gick in och hjälpte till att sänka hyrorna skulle detta verka positivt på nyföretagandet. Hans Möller, VD på Ideon, kommenterar Lunds kommuns förhållande till företagande och Ideon:

”Lunds kommun har inte investerat en krona de senaste tjugo åren, men de får in en miljard i skattepengar varje år. Lunds kommun har en strategi att man jobbar inom skola och omsorg, försöker att bygga en stad som är attraktiv att bo i. Man satsar väldigt lite på näringslivsutveckling.”

De flesta vi talat med håller med Möller om att Lunds kommun lyckats med att skapa en trivsamt stad att bo i. Enligt Mats Lindoff på Ericsson är detta vad kommunens huvudsakliga uppgift är och utifrån detta sätt att se på saken har man lyckats skapa en bra region att verka i. Näringslivschefen på kommunen, Peter Sörbom, håller med:

”Det handlar inte om att få hit företag, det handlar om att få hit människor”

Att denna uppsats efterfrågats tyder på ett ökat engagemang i näringslivsfrågor från Lunds kommuns sida. Kommunen har ökat sitt engagemang för det lokala näringslivet under de senaste åren och är idag mer intresserad av företagets situation. Ett exempel på konkreta åtgärder från kommunens sida är tillsättningen av Peter Sörbom som näringslivsansvarig. De vi talat med tycker att det är ett bra initiativ, men menar samtidigt att hans resurser och befogenheter inte är tillräckliga. Ideons VD Hans Möller kommenterar:

”Han har ju tjänsten men han har ingen budget.”

Peter Sörbom själv håller med om att mycket återstår att göra, men menar att kommunens intresse för företagets situation ökat markant de senaste åren. Han betonar att det tar tid att förändra attityder, men att utvecklingen går åt rätt håll:

”Jag kan jämföra skillnaden på fyra år. Den är dramatisk. Jag kan se att det är klara förbättringar... Det gäller relationen med universitetet, det gäller relationen med Ideon, och i stort sett företagande... storföretag som småföretag är det en väldig skillnad.”

Sörbom menar vidare:

”Om man har en så lång historia då det inte hänt något, eller snarare negativa saker, då kan man inte förvänta sig att det ska ändras över några år... de små stegen är stora steg i det här sammanhanget, det måste få ta lite tid.”

Bristen på förtroende för kommunen är märkbar från många håll och det kommer fram mycket frustration då ämnet behandlas. Många företag önskar att kommunen gjorde mer än vad de gör idag. På frågan om vad kommunen skulle kunna göra för att underlätta för företaget svarar en representant från TAT:

”Lunds kommun är väldigt dålig på att promota företagen. Vi kommer att flytta till Malmö snart och de jobbar mer aktivt med att promota näringslivet.”

Bland de önskemål som framförs finns även en ökad fokusering på den lokala marknaden från Lunds Kommuns sida. Kommunen skulle kunna göra sina inköp lokalt i större utsträckning. Flera förslag riktar sig dock inte till de lokala myndigheterna, utan är synpunkter på den nationella politiken.

5.8 Konsekvenser om Ericsson flyttar

”Om Ericsson skulle flytta härifrån Lund, så skulle det bli en katastrof.”

– Hans Möller, VD, Ideon

Enligt Peter Höjerback på Öresund IT Academy skulle en flytt innebära en hel del arbetslösa ingenjörer, då alla anställda inte vill eller får flytta med företaget. Catharina Paulcén på Telelogic menar att det skulle bli lättare att rekrytera kompetent personal om Ericsson flyttade. Mats Lindoff på Ericsson menar att det vid arbetslöshet finns alla former av beteende, vissa blir kreativa och startar eget medan andra deppar ihop. Lindoff ifrågasätter vidare frågans aktualitet:

”Varför skulle vi flytta när vi istället anställer? Just nu håller jag på och tjarar på företagsledningen att bygga en ny kåk.”

Lindoff menar att en flytt till USA eller Asien i nuläget inte är troligt. En eventuell flytt skulle snarare ske inom Europa då det är här Ericsson har sina största marknadsandelar. Vid tidigare omorganisationer har dock Ericsson valt att satsa på utveckling i Lund, samtidigt som man har minskat antalet anställda eller lagt ner kontor i övriga Europa. Men Lindoff pekar samtidigt på att miljardmarknader som Indien och Kina växer snabbt och utesluter inte att ett förändrat framtida marknadsläge kan komma att ändra förutsättningarna.

På LTH menar både Ulf Körner och Stefan Höst att en flytt av Ericsson skulle innebära en lokal nedgång i branschen. Körner anser att det finns stor potential i de mindre företagen på Ideon och att flera av dessa har möjlighet att fördubbla sin personalstyrka under de närmaste tio åren. Dessa små och relativt nystartade företag är inte helt beroende av Ericssons närvaro, men skulle helt klart påverkas negativt om Ericsson valde att lägga ner verksamheten i regionen. Även LTH skulle påverkas negativt enligt Körner, då det är viktigt för institutionerna att ha tillgång till större företag att jobba emot.

De större och etablerade telekomföretagen i regionen skulle troligtvis klara sig om Ericsson skulle lämna Lund, även om det skulle innebära stora påfrestningar framförallt under de första åren, menar Thomas Barge på Cybercom. Ju större ett företag blir desto mer kan det stå på egna ben. Magnus Ingelsten på Scalado bekräftar den bild Barge ger:

”Ju större man blir desto mer oberoende blir man från Ericsson.”

Barge tror att regionens beroende av Ericsson kommer att minska, då flera andra företag inom telekombranschen håller på att växa sig starka. Att Ericsson flyttar betyder inte att de upphör som kund, bara att avståndet mellan företagen ökar, fortsätter Barge.

Ideons VD Hans Möller anser att Ericsson betyder otroligt mycket för de mindre företagen på Ideon, som kan använda Ericsson som referenskund. Ericsson är enligt Möller det företag som betytt och betyder mest för Ideons utveckling.

”Av tvåhundra företag här på Ideon så är det fyrtio procent som är IT- eller Telekomföretag. Det skulle inte förvåna mig om alla de har eller har haft en koppling på något sätt till Ericsson.”

– Hans Möller, VD, Ideon

Flera av företagen vi intervjuat delar Möllers syn på Ericssons stora betydelse för de mindre företagen i regionen. Några företag, som inte själva har Ericsson som viktig kund, säger att de ändå skulle påverkas i andra eller tredje led.

Att inte Ericsson drog ner mer i Lund under de dåliga åren i början på 2000-talet, ser Hans Möller som ett gott tecken. Det är inte bara småföretagen som vinner på Ericssons närvaro, Ericsson kan dra stor nytta av att ha flera av sina underleverantörer på samma ort, berättar Möller vidare.

6 Analys

I detta kapitel analyserar vi vår empiri med hjälp av de teorier och modeller som redogjorts för i kapitel tre.

6.1 Ett kreativt center

Richard Florida (2003) beskriver den kreativa klassen i sin teori om kreativt kapital. Den kreativa klassen väljer att bosätta sig i kreativa center, platser som erbjuder ett rikt utbud av aktiviteter och nöjen. Flera av de vi talat med framhäver mycket riktigt betydelsen av att regionen tillhandahåller en bra miljö att leva i. Genom att verka för en trevlig atmosfär för regionens invånare, kan det kreativa kapitalet bibehållas i regionen.

Om regionen ska kunna behålla och utveckla slagkraftiga företag måste det finnas goda möjligheter för ett bra liv vid sidan av arbetet. Detta inkluderar allt från tillgång till bra barnomsorg och sjukvård, till ett brett utbud av kultur- och naturupplevelser. Studiens respondenter är överens om att kommunerna klarar dessa uppgifter på ett bra sätt.

Flera av de personer vi har intervjuat tar också upp närheten till kontinenten som något mycket positivt. Med en internationell flygplats som Kastrup på mindre än timmes avstånd, har det mentala avståndet till övriga Europa minskat. Den kortare restiden till Köpenhamn har också inneburit ett ökat utbud av nöjen såsom teater, restauranger och shopping. Genom bron har det blivit möjligt att bo i en liten stad, men ändå ha tillgång till storstadspuls på mindre än en timmes avstånd.

6.2 Inga avknoppningar från Ericsson

Trots drygt tjugo års närvaro i Lund, har inte en enda riktig avknoppning skett ifrån Ericsson. Det närmaste man kommer en avknoppning är Anoto Group, som till viss del byggdes upp av tidigare anställda vid Ericsson. Bristen på avknoppningar är emellertid inte speciellt för Lund eller Öresundsregionen, utan gäller även Europa i stort. Ericsson självt gör inte någonting för att uppmuntra personal som vill starta ny verksamhet. Dessutom är Ericssons utvecklingsverksamhet i Lund mycket fokuserad på produkter, breddforskningen inom företaget sker i Kista utanför Stockholm.

Många tidigare Ericsson-anställda finns nu utspridda på betydelsefulla poster hos de mindre företagen i regionen. Dessa personer tar med sig viktiga tekniska och organisatoriska kunskaper ifrån Ericsson, och kan använda tidigare kontakter på Ericsson för att hålla sina nya företag uppdaterade om vad som händer i branschen. På detta sätt sker

kunskapsöverföring från Ericsson till mindre företag ändå, även om inga företag knoppats av direkt från Ericsson.

Några av de mekanismer som teorier om avknoppningar tar upp, går att känna igen även när det gäller personalövergångar från Ericsson. Nätverkseffekterna mellan tidigare Ericsson-anställda vid olika lokala företag är uppenbara, och kontakterna används flitigt i affärssammanhang. En annan effekt som går att känna igen ifrån avknoppningsteorier är de beroendeförhållanden som kan uppstå. Risken finns att gammal Ericsson-lojalitet gör att nyetablerade företag med tidigare Ericsson-anställda i ledande ställning hamnar i ett beroendeförhållande till Ericsson.

6.3 Vikten av de informella nätverken

På den svenska sidan av Öresundsregionen finns det omfattande informella nätverk kring Ericsson, andra företag inom telekom och Lunds Universitet.

Nätverken fyller en viktig funktion, framförallt för de mindre företagen. Det finns flera exempel på hur företagen utnyttjar de informella nätverken. Dels ger nätverken en möjlighet för företagen att hålla sig uppdaterade med vad som händer i branschen, dels kan den personliga kontakten innebära en konkurrensfördel som senare leder fram till formella samarbeten.

Kontakter genom gemensam studiebakgrund, gemensamma arbetslivserfarenheter och småstadskänslan gör att de informella nätverken upplevs som mycket starka i Lund. Detta förstärks ytterligare inom telekombranschen av att många nyckelpersoner vid de mindre företagen i regionen har en bakgrund från Ericsson. Personer som arbetar eller tidigare arbetat vid Ericsson utgör ett nav i dessa nätverk.

Eftersom många av företagen i regionen har chefer och andra nyckelpersoner med en bakgrund vid Ericsson, finns det ett relationskapital som underlättar utbyte av kunskap och idéer mellan företagen i regionen. Detta relationskapital spelar en stor roll vid affärskontakter företagen emellan. Inom högteknologiska branscher är det mycket viktigt att känna tillit till partners, och detta förtroende gör att transaktionskostnaderna för kunskapsutbyte minskar, vilket kan innebära en konkurrensfördel för företagen inom en bransch i en region.

Även mellan företag och LTH sker utbyte av information genom informella nätverk. En majoritet av cheferna på Ericsson är civilingenjörer från LTH och i styrelsen för LTH finns flera representanter för näringslivet. På samma sätt finns forskare från LTH representerade i flera av de lokala företagens styrelser. Genom dessa åtaganden hålls forskare ajour om företagets framsteg och situation och tvärtom. Genom de informella nätverken förs det också en öppen dialog om LTH-utbildningarnas innehåll.

6.4 Telekomkluster i Öresundsregionen?

Uppfattningarna om huruvida det finns ett telekomkluster i regionen eller inte går isär. Många ser det som en självklarhet att det finns ett kluster inom telekom kring Lund. Vad detta kluster består av och vilken geografisk utbredning det har, råder det däremot delade meningar om. Tydligt är att kluster är ett modeord, flitigt använt vid marknadsföring av städer och regioner. I de fall då respondenterna inte haft något uppenbart egenintresse i att utnämna kluster, har uttalandena om klusterdynamik varit mer återhållsamma.

Det verkar också råda förvirring kring vad som egentligen karaktäriserar ett kluster. Detta är inte konstigt då det, som vi tidigare redogjort för, inte ens inom forskningen på området finns någon entydig definition av begreppet. I denna förvirring uppstår ett spelrum för egna tolkningar och analyser, och det går på flera håll att anta att respondenterna selektivt valt den klusterdefinition som bäst överensstämmer med deras syften. Personer som arbetar med att marknadsföra regionen; representanter för region och kommun, väljer en bredare tolkning av begreppet. Detta ligger i linje med deras roller som marknadsförare av regionen.

Även om konflikten mellan Lund och Malmö avfärdas av många så känner de flesta till den. Om den har någon reell inverkan på samarbetet idag är svårt att säga. Den hindrar troligtvis inte affärskontakter eller etablerade kanaler mellan städerna, men kan mycket väl verka hämmande på den samhörighetskänsla som en del institutioner i regionen gärna vill uppnå.

För att genom diamantmodellen analysera huruvida det finns ett telekomkluster i regionen, identifierar vi först diamantens fyra hörn; faktorförhållanden, efterfrågeförhållanden, relaterad och stödjande industri samt strategi, struktur och rivalitet.

Den första faktorn är faktorförhållanden i regionen. I detta fall rör det sig om högteknologisk verksamhet och tyngdpunkten ligger därför på avancerade resurser, även om till exempel infrastrukturen i regionen är viktig. Här är den ökade närheten till Kastrup ett viktigt framsteg. Tillgången på utbildad och kvalificerad arbetskraft i regionen är god. Flera respondenter har även vittnat om att det är lätt att locka extern kompetens till regionen. Den forskning inom telekom som bedrivs inom LTH och Ericsson ligger i den tekniska framkanten, och några av underleverantörerna till Ericsson, till exempel Scalado, har produkter som anses världsledande. Slutligen kan även den digitala infrastrukturen ses som mycket god, då bredband finns att tillgå i stort sett hela regionen.

Den andra faktorn är efterfrågeförhållanden. Här kan vi se en tydlig skillnad mellan Ericsson och de övriga företagen. Flera av de mindre företagen i regionen har stor nytta av Ericssons verksamhet i Lund.

Ericsson ger signaler om vad som är aktuellt inom telekomforskningen och hjälper på så sätt de mindre företagen genom att ge en bild av vad som krävs för att konkurrera med andra företag i branschen. Ericsson fungerar på så sätt som referenskund. Ericsson självt har ur denna aspekt lite att tjäna på sin närvaro i Lund. Avsaknaden av stora konkurrerande företag gör att Ericsson inte kan pressas till bättre resultat med hjälp av lokal rivalitet.

Den tredje faktorn är relaterande industri. Här finns ett tydligt samband mellan Ericsson, som är den stora kunden, och de mindre telekomföretagen i regionen, som försörjer Ericsson med avancerad teknik och kunskap. Den fysiska närheten till leverantörer förenklar kommunikationen och leder därigenom till sänkta kostnader. Personalövergångarna mellan företagen resulterar i att kunskap sprids inom regionen, vilket är en grundläggande förutsättning för att klusterdynamik ska uppstå. Vad som saknas i detta hörn av diamantmodellen är avknoppningar.

Den sista faktorn är strategi, struktur och rivalitet. Många av dem som arbetar i regionen har en bakgrund på LTH. Detta kombinerat med många personalövergångar har resulterat i vad som kan ses som en gemensam kultur med moraliskt kodex och vänskapsband över företagsgränserna. Någon uttalad gemensam marknadsföringsstrategi för företagen i regionen finns inte, även om till exempel Öresund IT Academy gör insatser för att marknadsföra regionen som en helhet. Rivalitet existerar mellan företagen kring Ericsson. Ericsson saknar dock lokal konkurrens från företag i samma storleksordning.

Det går att se spår av klusterdynamik bland telekomföretagen i regionen, men det finns även faktorer som pekar åt motsatt håll.

De finns många väletablerade samarbeten mellan telekomföretagen i regionen, och det finns gemensamma forskningsprojekt både företag emellan och mellan universitet och företag. Handeln mellan företagen gör dem välintegrerade uppåt och nedåt i värdekedjan. De många personalövergångarna och kunskapspridningen mellan företagen, visar hur företagen drar nytta av varandras närvaro.

Vad som talar emot att regionen skulle ha ett kluster inom telekom är bristen på stora företag och konkurrens. Det finns inget företag inom telekombranschen i regionen som kan mäta sig med Ericsson, vare sig det gäller antalet anställda, omsättningen, eller regionalt inflytande. Den övriga delen av det eventuella telekomklustret består av ett antal mindre företag i beroendeställning runtomkring Ericsson, såsom Cybercom, Enea, Scalado, TAT och Teleca. På den danska sidan av regionen har visserligen Nokia ett utvecklingslabb, men den bristande integrationen över sundet gör att utbytet mellan Ericsson i Lund och Nokia i Köpenhamn i stort sett är obefintligt. Avsaknaden av dynamik över sundet, gör det är svårt att se att ett gränsöverskridande telekomkluster existerar.

Michael E. Porter (1998) framhäver rivaliteten mellan företagen i ett kluster som en av klustrets viktigaste funktioner. Jämför man regionen med etablerade kluster såsom Silicon Valley eller Hollywood, finns på dessa ställen flera stora företag som genom sin rivalitet kan pressa varandra att prestera allt bättre.

6.5 Relationen företag, universitet och kommun

För att stimulera befintliga företag och attrahera nya företag till en region är det viktigt att lokala myndigheter, företag, och universitet och högskolor för en kreativ dialog med varandra.

LTH har ett välfungerande samarbete med Ericsson och flera andra företag inom telekom i regionen. Utbildningarna vid LTH inom datateknik, elektroteknik, och infocom upplevs som ändamålsenliga. Företagen upplever också att LTH är lyhörda för att anpassa utbildningarna efter deras önskemål, och tycker att det finns fungerande dialog. Det finns djupa forskningssamarbeten mellan Ericsson och LTH, vilket hjälper till att höja den samlade regionala kunskapsnivån inom telekom. LTH drar nytta av finansierad forskning och att vara nära näringslivet, Ericsson får hjälp med forskning och kan hålla sig uppdaterade inom ett brett område. Personer ifrån näringsliv och universitet sitter i varandras styrelser, vilket också bidrar till en ömsesidig förståelse institutionerna emellan.

Däremot menar både personer från LTH och industrin att Lunds kommun och Malmö kommun har ställt sig utanför de regionala innovationsprocesserna. Lunds kommun hjälper inte till att marknadsföra Lunds Universitet, utan litar på att dess tradition kommer att fortsätta dra till sig människor och resurser. Representanter från industrin menar även att kommunerna inte är intresserade av att utveckla det lokala näringslivet. Tillsättandet av en näringslivschef vid Lunds kommun ses visserligen som en positiv signal, och inger visst hopp om en positiv förändring i Lund, men fortfarande är den gängse bilden att Lunds kommun inte gör tillräckligt och att den saknar förståelse för IT- och telekomföretagen. Peter Sörbom, näringslivschef i Lunds kommun, menar emellertid att kommunens medvetenhet om situationen har ökat de senaste åren och att dialogen mellan kommun och företag emellan blir allt bättre.

Det finns även de som anser att kommunerna inte behöver vara så aktiva när det gäller stimulerande åtgärder direkt riktade mot det lokala näringslivet. De vill istället se att kommunerna håller en låg profil och koncentrerar sig på att undanröja hinder för företagen. Det finns ett missnöje med att beslut om markupplåtande och bygglov åt företag och stödfunktioner såsom restauranger, behandlas utifrån principiella grunder, istället för ur ett näringslivsperspektiv. Kommunerna måste börja se företagen som viktiga kunder, menar Thomas Barge vid Cybercom i Malmö.

I utrymmet mellan LTH och Ericsson kan de kunskaps- konsensus- och innovationsrum som beskrivs i trippel-helix-modellen sägas existera. Kunskapsrummet finns genom det samordnade och djupgående samarbetet inom forskning och utveckling. Konsensusrummet finns genom den goda dialog och de gemensamma aktiviteterna institutionerna emellan. Innovationsrummet uppstår genom de gemensamma ansökningar av forskningsbidrag som LTH och Ericsson gör till statliga och europeiska forskningsstiftelser. LTH och Ericsson hjälper varandra att hålla sig i forskningens framkant, vilket i sin tur öppnar möjligheter för nya innovationer och nya företag.

I de utrymmen som gränsar till Lunds kommun är det emellertid svårt att se spår av något av rummen. Inrättandet av en näringslivschef vid Lunds kommun är visserligen ett steg mot att försöka utveckla en samsyn med företag och universitet när det gäller innovationsprocesser, men än så länge verkar kommunen sakna kunskap om företagets och universitetets behov. Det råder inte heller någon konsensus om vad som bör göras för att stimulera innovationer. Även om Lunds kommun deltar i ett samarbete med universitetet rörande Ideons Inkubator är de ekonomiska bidragen mycket begränsade. Näringslivschefen i Lund, Peter Sörbom, arbetar dock för att försöka skapa konsensusrum med företag och universitet.

6.6 Lokalisering

Fördelarna för Ericsson att vara lokaliserat i Lund är flera. Ericssons största telefonmarknad finns i dagsläget i Europa. Då företaget vill vara nära marknaden är det för närvarande inte ett alternativ att förlägga merparten av utvecklingen utanför Europa. Vid tidigare personalneddragningar har Ericsson i Lund klarat sig mycket bra, jämfört med till exempel den tyska verksamheten.

I Lund finns det god tillgång på kvalificerad arbetskraft till en förhållandevis låg kostnad, bland annat genom tillförseln av civilingenjörer från LTH. Ericsson har ett mycket välutvecklat forskningssamarbete med LTH, som ger Ericsson tillgång till kvalificerad forskning till relativt låga kostnader. Dels är stora delar av forskningen anslagsfinansierad, dels får Ericsson via sina nätverk tillgång till mer forskningsresultat än vad de formella forskningssamarbetena medger.

Trots att Ericsson i Lund, som multinationellt företag, internaliserar kunskap, så har företaget nytta av de omfattande lokala nätverk som chefer och forskare har tillgång till, och kan därigenom dra nytta av de tendenser till klusterdynamik som finns runtomkring Lund. Företaget arbetar också aktivt för att anordna möten med forskare från LTH för att hålla dynamiken vid liv. I Lund har även Ericsson en fungerande struktur och en lokal förankring hos många av cheferna och forskarna, vilket borde höja utträdesbarriärerna för en flytt.

Beslut om Ericssons lokalisering i Lund fattas emellertid inte lokalt, SonyEricsson har huvudkontor i London och Ericsson Mobile Platforms styrs av moderbolaget i Stockholm. Ericsson Mobile Platforms starka beroendeförhållande till SonyEricsson innebär i praktiken att en flytt av SonyEricsson även skulle innebära en flytt av Ericsson Mobile Platforms.

Hur stor sannolikheten för en flytt inom en nära framtid är, råder det delade meningar om. Ericsson har ökat antalet anställda i Lund de senaste åren, vilket av många ses som ett tecken på att Ericsson tvärtom fortsätter att satsa. Om en flytt ändå skulle bli av är det oklart vilka konsekvenserna skulle bli. De flesta är överens om att det skulle innebära svåra följder för de små telekomföretagen i regionen. Många företag skulle förlora sin viktigaste kund. För flera företag är Ericsson även en referenskund att testa nya tekniska lösningar på. Till detta kommer de tusentals anställda som skulle friställas från Ericsson.

Andra tonar ner konsekvenserna av en eventuell flytt. Flera telekomföretag i regionen är inne i en expansiv fas. Ericssons betydelse kan komma att minska framöver enligt detta resonemang. En flytt skulle kunna leda till att utbudet av högkvalificerad arbetskraft med specialkunskaper inom telekom ökar inom regionen, vilket skulle kunna hjälpa de växande företagen att utvecklas.

7 Slutsatser

I detta kapitel presenteras våra slutsatser, med efterföljande diskussion. Avslutningsvis ger vi förslag till andra intressanta och relaterade frågor som kan ligga till grund för vidare forskning.

7.1 Slutsatser

Ericsson har och har haft en mycket stor betydelse för telekombranschens utveckling på den svenska sidan av Öresundsregionen. Ericssons närvaro i Lund har varit en förutsättning för Ideons utveckling, företaget hjälper till att höja nivån på forskning och utbildning vid LTH, och företaget är en betydelsefull kund för många regionala företag inom både IT- och telekomindustrin. Ericssons närvaro är betydelsefull för många nya innovativa företag som kan använda Ericsson som referenskund, för att testa ny teknik. Med sina knappt tvåtusen anställda i Lund, är Ericsson dessutom en av regionens största arbetsgivare.

Nätverken kring Ericsson är mycket omfattande och har förgreningar framför allt inom LTH, och lokala företag verksamma inom IT- och telekom. Redan vid civilingenjörsutbildningarna på LTH, läggs de grundläggande stenarna till regionens framtida nätverk. Tidigare Ericsson-anställda finns utspridda över många företag, och innehar i flera fall nyckelpositioner. De kan i stor utsträckning utnyttja sina gamla informella kontakter på Ericsson i sina nya arbeten. Många avtal har sin början i diskussioner vid informella möten. Ericsson spelar även en viktig roll som kompetenshöjare och språngbräda för unga civilingenjörer.

Ericsson har ett mycket nära samarbete med forskare vid LTH. Tillsammans söker de bidrag till gemensamma forskningsprojekt, och delger varandra sina forskningsresultat. Ericsson finansierar även delar av LTH-forskarens löner både direkt, och indirekt via sponsring av institutioner. Ericssons stöd till LTH innebär att kvaliteten höjs både när det gäller forskning och utbildningar. Genom detta bidrar Ericsson på sikt till innovationsskapande. Samarbetet mellan Ericsson och lokala myndigheter är begränsat, och det finns inget samarbete kring innovationsfrämjande åtgärder. Kommunen har inte heller något utvecklat samarbete med LTH.

Om Ericsson skulle välja att flytta den forskning och utveckling som bedrivs i Lund skulle det resultera i mycket negativa konsekvenser för företag och institutioner i regionen. Även om vissa av de mer etablerade telekomföretagen skulle klara sig utan Ericsson i närhet, skulle en nedläggning innebära en svår påfrestning i en bransch som i regionen fortfarande kan anses vara inne i en bräcklig expansiv fas. För de mindre företagen på Ideon skulle en flytt av Ericsson från Lund få ännu större konsekvenser. De har inte samma möjligheter eller resurser att söka nya kunder utanför landet, som de mer etablerade företagen har.

7.2 Diskussion

Vi följer upp slutsatserna med en kortare diskussion kring tillämpbarheten av den teori som tas upp i uppsatsen.

Richard Floridas teori om den kreativa klassen har visat sig stämma bra med vår empiri. Att så många respondenter har berättat om vikten av att regionen ger möjlighet till hög livskvalitet genom olika stödfunktioner, har överraskat oss något. Även teorierna om informella nätverk har visat sig stämma bra överens med vår empiri. Detta gäller framförallt de delar av teorierna som behandlar relationskapital och de minskade transaktionskostnader vid överföring av kunskap som ett stort relationskapital kan leda till.

Trippel-helix-modellen har varit till viss hjälp som utgångspunkt för att analysera förhållandena mellan lokala myndigheter, universitet och företag. Ibland kan det dock vara svårt att applicera empiri på modellen, då det är problematiskt att identifiera de processer som ligger till grund för skapandet av de innovationsfrämjande rummen. Modellen har emellertid varit till hjälp för att påvisa den motsättning som finns mellan de lokala myndigheternas roll för innovationsprocesser ur ett teoretiskt perspektiv, och hur de lokala myndigheterna själva ser på sin roll.

Klusterteori är mycket vagt definierad, och även om diamantmodellen innebär en möjlighet till analys är arbetet med att utvärdera regionala kluster mycket en fråga om eget tycke där personliga åsikter och reflektioner spelar in. Således har det varit svårt att använda Porters teorier för att definiera ett eventuellt kluster i regionen, vilket inte heller har varit vår avsikt. Teorierna har istället tjänat som underlag och modell för att analysera och definiera dynamiken i regionen och hur denna dynamik skulle påverkas vid en flytt av Ericsson. I framtiden kan förhoppningsvis en klarare definition av klusterbegreppet fastslås, vilket även skulle försvåra användandet av kluster som ett modeord.

7.3 Framtida forskningsområden

De relationer vi redogjort för i denna uppsats rör endast Ericsson, även om det är troligt att det finns liknande relationer mellan andra företag i regionen. Det kan därför vara av intresse att kartlägga även de andra storföretagen på ett liknande sätt, för att få en bredare bild av vad som krävs för att behålla ett dynamiskt och innovationsfrämjande klimat i regionen.

Ett annat ämne för vidare forskning kan vara att djupare undersöka företagens relation till kommunerna i regionen. De representanter från näringslivet vi intervjuat under arbetet med uppsatsen har haft många synpunkter på vad som bör göras från lokala myndigheters sida.

8 Källförteckning

8.1 Litterära källor

Ahlström Söderling, R. (1999). *Entrepreneurial Spin-offs – do we understand them?* Conference proceedings for the 44th ICSB World Conference in Naples, Italy, June 1999.

Alvesson, M., Sköldbberg, K. (1998), *Tolkning och reflection. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Studentlitteratur, Lund.

Audretsch, D.B., Feldman, M.P. (1996). *R&D Spillovers and the Geography of Innovation and Production*. The American Economic Review, Vol. 86, No. 3: 630-640.

Eriksson, L.T., Wiedersheim-Paul, F. (1997), *Utreda, forska, rapportera*, Liber Ekonomi, Malmö.

Etzkowitz, H. (2002), *The Triple Helix of University – Industry – Government. Implications for Policy and Evaluation*. Working Paper. Science Policy Institute SISTER, Stockholm.

Feinberg, S.E., Gupta A.K. (2004). *Knowledge spillovers and the assignment of R&D responsibilities to foreign subsidiaries*. Strategic Management Journal, 25: 823-845.

Florida, R. (2003). *Cities and the Creative Class*. City & Community, Vol. 2, No. 1: 3-19.

Glaeser, E.L. (1998). *Are cities dying?* The Journal of Economic Perspectives, Vol. 12, No. 2: 139-160.

Gulati, R., Nohria, N., Zaheer, A. (2000), *Strategic networks*. Strategic Management Journal, 21: 203-215.

Holme, I.M., Solvang, B.K., (1997), *Forskningsmetodik*, Studentlitteratur, Lund.

ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier (2004), *Kluster och den nya näringspolitiken*, Öresund.

Kale, P., Singh, H., Perlmutter, H. (2000). *Learning and protection of proprietary assets in strategic alliances: building relational capital*. Strategic Management Journal 21: 217-237.

Malmberg, A., (2002), *Klusterdynamik och regional näringslivsutveckling: begreppsdiskussion och forskningsöversikt*, Institutet för tillväxtpolitiska studier.

Mc Cann, P., Arita, T. & Gordon I.R. (2002). *Industrial clusters, transaction costs and the institutional determinants of MNE location behaviour*. *International Business Review* 11: 647-663.

NUTEK, (2001), *Regionala vinnarkluster: en fråga om kompetensförsörjning, värdeskapande relationer och barriärbrytande visioner*.

Parhankangas, A., Arenius, P. (2003). From a corporate venture to an independent company: a base for a taxonomy for corporate spin-off firms. *Research Policy* 32: 463-481.

Porter, M.E. (1998), *Cluster and the new economics of competition*, Harvard Business Review.

Porter, M.E., (1990), *The competitive advantage of nations*, The Macmillan Press.

Pålsson Syll, L. (2002), *De ekonomiska teoriernas historia*, Studentlitteratur, Lund.

Robinson, D. (2002), *Cluster Theory as Constructive Confusion: With applications to Sudbury*, A Paper Presented to The Laurentian Economics Department Seminar - December 4, 2002.

Sapienza H.J., Parhankangas, A. & Autio E. (2004). *Knowledge relatedness and post-spin-off growth*. *Journal of Business Venturing* 19: 809-829.

Sölvell, Ö. (2000), *Sveriges framtid – behovet av ökad klusterdynamik och förstärkta omvärldslänkar*, Sveriges tekniska attachéer, Stockholm.

Westling, H., (2001), *Idén om Ideon: en forskningsby blir till*, Bild & mediaproduktion, Lund.

8.2 Elektroniska källor

Computer Sweden nr 83 2002 ”Nydanarna i Skånes IT-nav”
<http://domino.idg.se/cs/artikel.nsf/0/124ed6476ac9120cc1256c230020b0d7?OpenDocument>, 12/1 2005

Cybercom
<http://www.Cybercomgroup.com>, 12/1 2005

Ericssons årsredovisning 2003

http://www.ericsson.com/investors/financial_reports/2003/annual03/ericsson_ar2003_complete_se.pdf, 12/1 2005

InfoCom vid LTH

<http://www.infocom.lth.se>, 12/1 2005

Näringslivshistoria "*The Ericsson Files*"

<http://www.naringslivshistoria.se/index.php?mainMenu=2&subMenu=110&id=110>, 12/1 2005

Ny Teknik 22/9 2004, "*Fem storföretag dominerar Lund*"

<http://nyteknik.se/art/36349>, 12/1 2005

Scalado

<http://www.scalado.com>, 12/1 2005

Svenska Dagbladet 10/9 2003, "*Flopp för forskarbyar*"

http://www.svd.se/dynamiskt/naringsliv/did_6129724.asp, 12/1 2005

VINNOVA

<http://www.vinnova.se>, 12/1 2005

VINNOVA (2002) *Ericsson som innovationsgenerator i Stockholmsregionen*.

<http://www.arenafortillvaxt.com/Rapporter/Ericsson%20som%20innov.gen.pdf>, 12/1 2005

Visanu, "*Kluterbegrepp*"

<http://www.visanu.se/Section.aspx?category=12017>, 12/1 2005

Öresund IT Academy

<http://www.oresundit.org>, 12/1 2005

Öresundsbron

<http://osb.oeresundsbron.dk>, 12/1 2005

Öresundsuniversitetet

<http://www.uni.oresund.org>, 12/1 2005

8.3 Muntliga källor

8.3.1 Personliga intervjuer

Barge, Thomas, VD för Cybercom Syd AB i Malmö, 13/12 2004.

Höjerback, Peter, VD för Öresund IT Academy, 10/12 2004.

Höst, Stefan, Utbildningsledare för InfoCom-programmet vid LTH, 13/12 2004.

Ingelsten, Magnus, Business Manager hos Scalado AB, 15/12 2004.

Körner, Ulf, Professor vid institutionen för teleteletrafiksystem vid LTH, 16/12 2004.

Lindoff, Mats, teknisk chef (CTO) hos SonyEricsson Mobile Communications AB, 9/12 2004.

Möller, Hans, VD för forskningsparken Ideon, 10/12 2004.

Sörbom, Peter, näringslivschef på Lunds Kommun, 10/1 2005.

8.3.2 Telefonintervjuer

Apptus Technologies AB, Lund, Sam Aston, VD, 5/1 2005.

Aspiro AB, Malmö, Representant för företaget, 17/12 2004.

Axis Communications AB, Lund, Kenneth Jonsson, Vice President, Engineering, 21/12 2004.

Business Security AB, Lund, Ove Linde, VD, 21/12 2004.

Compliq System AB, Lund, Jonas Hammar, 21/12 2004.

EdgeBlocks Nordic, Lund, Johan Svensson, VD, 17/12 2004.

Enea Data AB, Malmö, Tomas Goréus, Affärsområdeschef Öresund, 16/12 2004

Inspectra Analys AB, Lund, Håkan Bergström, VD, 17/12 2004.

Lundinova AB, Lund, Andera Alvi, Marknadsansvaring, 17/12 2004.

Lynn AB, Lund, Fredrik Beckman, VD, 16/12 2004.

Sigma Exallon AB, Malmö. Jan Andersson, VD, 5/1 2005.

Spectronic AB, Helsingborg, Representant för företaget, 13/12 2004.

SwitchCore AB, Lund, Henrik Isacson, VD, 10/1 2005.

TAT AB, Lund, Representant för företaget, 17/12 2004.

Telelogic AB, Malmö, Catharina Paulcén, Vice President Corporate Communications, 16/12 2004.

Appendix A – Intervjumallar

Thomas Barge

Cybercoms utveckling sedan starten

- Vad har hänt? (i företaget, i regionen)

Cybercoms syn på regionen

- Varför befinner ni er i Öresundsregionen?
Tidigare? Nu? I framtiden?
Betydelse: regionen/universitetet/kringliggande företag
Relationer till danska sidan av regionen

Samarbeten

- Vilken är er relation till Ericsson?
Som företag? Personliga länkar?
Hur är Ericsson som partner, säljare, kund?
Hur slutet är Ericsson, genom vilka kanaler sker kommunikation?
Vilken sekretess kräver Ericsson?
Tycker du att Ericsson aktivt deltar i regionens utveckling?
- Vad betyder Öresund IT Academy?

Rekrytering av chefer och experter

- Från Ericsson:
Hur ser ni på detta, kvalité, kontaktnät?
Hur behandlar Ericsson detta?
- Från universitetet:
Hur ser ni på detta, kvalité, kontaktnät?
- Andra företag

Nätverk

- Informella:
Personliga kontakter vid rekrytering
Personliga kontakter vid kunskapsöverföring
Personliga kontakter vid avtal med kunder
- Formella:
Köp/försäljning/byten av kunskap
Spelar läget någon roll för sådan handel?
Betydelsen av kommunikation ansikte mot ansikte?

Framtiden

- Eventuell flytt
Vilken är den mest kritiska faktorn?
Hur skulle det påverka regionen?
Vad skulle hända med personalen?
- Samarbete med Ericsson:
Utökat, minskat?
Vad skulle ni vilja göra bättre?
- Har Öresundsregionen ett kluster inom IT/telekom?

Peter Höjerback

Öresund IT Academy

- Hur och varför tillkom Öresund IT Academy?

Ericsson

- Ericssons betydelse för Öresund IT Academys utveckling
- Ericssons betydelse för Lunds utveckling
- Ericssons nuvarande och framtida betydelse för Lund
- Erfarenhet av Ericssons engagemang för regional utveckling
- Samarbeten mellan Ericsson och andra företag – Ericsson draglok?
- Avknoppningar från Ericsson?
- Företag som bygger på Ericsson-teknik? Vad tycker Ericsson om detta och hur ser samarbetet ut?
- Personalflyttar mellan Ericsson och andra bolag

Regionen

- Ideons betydelse för Öresund
- Vad har kommunen betytt? Vad betyder den idag?
- Vad har universitetet betytt? Vad betyder det idag?
- Vilka är Lunds styrkor? Svagheter?
- Regionens konkurrenskraft

Nätverk

- Nätverkseffekter i Lund
- Kunskapsöverföring. Formell? Informell?
- Nyttjande av liknande tjänster, konsulter etc.
- Finns det många länkar till Danmark?
- Vad gör kommunen för att stimulera nätverksrelationer?
- Hur ser relationen universitet-myndighet-företag ut?

Avslutande fråga

- Har Öresunds-regionen ett kluster inom IT/telekom?

Stefan Höst

Utbildningen

- Hur och varför tillkom Infocom-utbildningen?
- På vems initiativ?
- Ericssons roll vid startandet av utbildningen?
- Vilken roll spelar Ericsson i det fortlöpande arbetet med utbildningen?
- Förhoppningar om vad den ska ge för resultat?

- Viras-samarbetet? Förhoppningar om vad det ska ge för resultat?
- I vilken utsträckning anpassas forskning efter Ericssons nskeml?

Studenterna

- Hur populär r Ericsson som arbetsgivare?
- Vad har de i så fall att erbjuda, som inte andra företag erbjuder?

- Hur vanligt r det att studentprojekt leder till kommersiella verksamheter? Genom nya företag? Genom universitetet? Inom etablerade företag?

Ericsson

- Ericssons betydelse för Lunds utveckling
- Ericssons nuvarande och framtida betydelse för Lund
- Erfarenhet av Ericssons engagemang för regional utveckling

Regionen

- Vad har kommunen betytt? Vad betyder den idag? Samarbete kommun-LTH?

Nätverk

- Kunskapsöverföring mellan företag och LTH?
- Kunskapsöverföring mellan Ericsson och LTH?

Avslutande fråga

- Har Öresunds-regionen ett kluster inom IT/telekom?

Magnus Ingelsten

Ericsson

- Ericssons betydelse för Scalados utveckling
- Hur svårt hade det varit att hitta en annan stor referenskund
- Hur viktig är den geografiska närheten till Ericsson, vad händer om Ericsson flyttar?
- Ser du några långsiktiga risker med er nära relation till Ericsson?
Finns det en risk att ni fastnar i en roll som lokal underleverantör?

Personlig roll

- Hur viktiga har dina tidigare band till Ericsson varit vid insäljning av produkter till Ericsson?
- Hur viktigt är det att ha informella kontakter i branschen?
- Skiljer sig nätverken på Ericsson från de runt Tetra Pak?
- Skiljer sig Ericsson och Tetra Pak åt i sina lokala roller?
- Hur såg Ericsson på din flytt till Scalado?
- Har du överfört någon kunskap från Ericsson till Scalado?

Universitetet

- Har ni någon hjälp av LTH för er produktutveckling, examensjobbare, andra resurser (forskning inom bildbehandling)?

Regionen

- Vad finns det för kopplingar till andra företag i regionen inom bildbehandling (Decuma, Anoto)?
- Har kommunen gjort något för att underlätta för Scalado, vad är dess främsta roll?

Ulf Körner

Utbildningen

- Hur och varför tillkom Infocom-utbildningen?
- På vems initiativ?
- Ericssons roll vid startandet av utbildningen?
- Vilken roll spelar Ericsson i det fortlöpande arbetet med utbildningen?
- I vilken utsträckning anpassas forskning efter Ericssons önskemål?

- Viras?
- Förhoppningar om vad den ska ge för resultat?

Ericsson

- Ericssons betydelse för Lunds utveckling
- Ericssons nuvarande och framtida betydelse för Lund
- Erfarenhet av Ericssons engagemang för regional utveckling
- Hur skulle LTH påverkas om Ericsson flyttade?

Regionen

- Samarbete kommun-LTH? Vad har kommunen betytt? Vad betyder den idag? Ska den göra något?

Nätverk

- Kunskapsöverföring mellan företag och LTH?
- Kunskapsöverföring mellan Ericsson och LTH?
- Personliga kontakter med Ericsson-anställda?
- Du sitter i ett antal styrelser (Doro, Labs2, PTS, Cybercom, V&S). Vilka? Vad tycker du att du får ut av det? Vad tror du de får ut av dig? Ser du några risker med att sitta på för många stolar?

Forskning vid LTH

- Ser du några risker med att Ericsson betalar delar av forskares löner? Vilka är fördelarna, bortsett från det rent ekonomiska?
- Är det möjligt även för utländska företag att få ta del av kompetensen inom LTH på detta sätt?
- Påverkas civilingenjörsutbildningarna indirekt av innehållet i forskningsprojekten?

Avslutande fråga

- Har Öresunds-regionen ett kluster inom IT/telekom?

Mats Lindoff

Om företaget

- Ericssons utveckling i Lund sedan starten:
Vad har hänt?
Hur har det påverkat omgivningen?
- Avknoppningen av Sony Ericsson och Ericsson Mobile Platforms
Starkare anknytning till Lund som fristående bolag?
Beroendeförhållandet mellan de två bolagen?

Ericssons syn på regionen

- Varför befinner ni er i Lund?
Tidigare? Nu? I framtiden?
Betydelse: kommunen/universitetet/kringliggande företag
Relationer till danska sidan av regionen

Samarbete

- Val av underleverantör?
Betydelse av lokaliseringen? (exempel: Luvit, HiQ)
- Universitet/LTH
InfoCom
Vad vill Ericsson få ut av samarbetet
(vad ger C som inte D och E ger)?
Har Ericsson eller LTH varit drivande?
Viras
Vad vill Ericsson få ut av samarbetet?
Är det viktigt med närbeläget universitet (eller hade det fungerat med enbart Stanford)?
- Kommunen
Vad gör kommunen för att tillgodose Ericssons behov?
För Ericsson en aktiv dialog med kommunen?

Rekrytering av chefer och experter

- Ericsson till andra företag
- Företag till Ericsson
- Universitet till Ericsson

Nätverk

- Informella
Personliga kontakter vid rekrytering
Personliga kontakter vid kunskapsöverföring
Personliga kontakter vid avtal med kunder
- Formella
Köp/försäljning/byten av kunskap
Spelar läget någon roll för sådan handel?
Betydelsen av kommunikation ansikte mot ansikte?

Utnyttjande av tekniker och kunskap utanför företaget

- Kompetens- och tekniköverföring mellan universitet och Ericsson
- Konkreta fall, syn på t ex Anoto och Scalado
- Hur ser Ericsson på detta, när det inträffar?
- Ser Ericsson det som en resurs när anställda har varit ute på andra företag?
- ...eller är de tvärtom rädda för att viktig kunskap har "läckt" ut ur företaget?

Avknoppningar

Hur agerar/reagerar företaget då kunskapsöverskott uppstår?

Uppmuntran till avknoppningar?

Konkreta fall?

Framtiden

- Eventuell flytt till utlandet
Vilken är den mest kritiska faktorn?
Hur skulle det påverka regionen?
Vad skulle hända med personalen?
- Känner Ericsson ett ansvar att aktivt delta i regionens utveckling?

Avslutande fråga

- Har Öresunds-regionen ett kluster inom IT/telekom?

Hans Möller

Ideon

- Ideons utveckling. Vilka var drivande vid starten?
- Ideons betydelse för Öresund
- Vad har kommunen betytt?
Vad betyder den idag?
Attitydsförändring?
- Vad har universitetet betytt? Vad betyder det idag?
- Vilka företag förutom Ericsson har varit viktiga för Ideon?

Ericsson

- Ericssons betydelse för Ideons utveckling
- Ericssons nuvarande och framtida betydelse för Ideon
- Erfarenhet av Ericssons engagemang för regional utveckling
- Samarbeten mellan Ericsson och andra företag - Ericsson draglok?
- Avknoppningar från Ericsson?
- Företag som bygger på Ericsson-teknik?
Vad tycker Ericsson om detta och hur ser samarbetena ut?
- Personalflyttar mellan Ericsson och andra bolag

Nätverk

- Nätverkseffekter vid Ideon
- Kunskapsöverföring. Formell? Informell?
- Nyttjande av liknande tjänster, konsult etc.
- Finns det många länkar till Danmark?

Avslutande fråga

- Har Öresunds-regionen ett kluster inom IT/telekom?

Peter Sörbom

Om tjänsten

- Vilken är din bakgrund?
- Varför fick du / tog du jobbet?
- Vilka är dina arbetsuppgifter?
- Tycker du att du har de resurser och befogenheter du behöver?
- Vilken är kommunens roll?

Om företagande

- Vad gör ni för att stimulera företagandet i regionen?
- Vilket är viktigast? Att locka nya företag till regionen eller att behålla de som redan finns här?
- På vilket sätt för kommunen en aktiv dialog med de stora företagen?

Om Ericsson

- Hur viktiga är Ericsson för kommunen?
- Vad gör kommunen för att tillgodose Ericssons behov?
- Vilka skulle konsekvenserna bli om Ericsson lämnade Lund?

Om Universitetet

- Vad gör ni för att tillgodose universitetets behov?
- På vilket sätt för ni en aktiv dialog med universitetet?
- Är det kommunens sak att aktivt marknadsföra universitetet?

Om Ideon

- Hur viktigt är Ideon för Lunds kommun?
- Vad gör kommunen för att främja Ideons utveckling?

Nätverk

- I vilken utsträckning deltar du i de informella nätverk som finns i regionen?
- Du har sagt att näringsliv, universitet och kommun lever separata liv. Vad menar du med det? Vad gör du för att förändra saken? Upplever du att näringslivet och universitetet samarbetar dåligt med varandra?

Om kritiken

- ”Inte investerat något i Ideon – trots höga skatteintäkter”
- ”Hindrar restauranger och försvårar nybyggande”
- ”Brist på förståelse för företagets situation”
- ”Näringslivet förstår universitetets behov bättre än vad kommunen gör”
- ”Små resurser läggs på stimulering av näringslivet”

Avslutande fråga

- Har regionen ett kluster inom telekom?

Appendix B – Brev inför telefonintervjuer

Bäste *namn*,

Vi är tre studenter från ekonomihögskolan vid Lunds Universitet, som skriver en magisteruppsats om Ericssons inflytande och inverkan på regionen. Bakom detta står förutom Lunds kommun, professor Allan T. Malm vid företagsekonomiska institutionen och docent Ola Jonsson vid institutionen för ekonomisk geografi. Vi är intresserade av alla former av kopplingar till Ericsson.

Vi skulle vara tacksamma om ni ville hjälpa oss genom att medverka i en telefonintervju på ca fem minuter. Nedan följer några frågor vi är intresserade att få svar på:

- Har ni Ericsson som kund?
- Har ni anställda som har arbetat på Ericsson?
- Hur mycket har Ericssons lokala närvaro betytt för *företagsnamn*?
- Vilka skulle konsekvenserna bli om Ericsson flyttade stora delar av sin verksamhet?
- För ni en aktiv dialog med Lunds Universitet/LTH om utbildningarnas innehåll?
- Vad är det viktigaste lokala myndigheter skulle kunna göra för ert företag?

Vi kommer att höra av oss på telefon inom en vecka.

Tack på förhand!

Martin Palmér

BjörnHellström

Nancy Lu